

MOSCAIRÒLA

de Berret

PERQUÉ AQUEL AUCÈL ?!

Qu'es aquò ?

La Moscairòla de Berret es un pichon aucèl que se pòt trapar sus tot lo territòri d'Occitània. Se reconeis per son cant plan particular fach de crits que semblan a doas pèiras que se trucan e de melodias que montan e que davalan cap a la fin. Lo mascle a tanben la capacitat d'imitar d'autres aucèls.

Perqué aquel nom ?

Dins la nòstra còla novèla, avèm l'astre d'èsser originaris de mantun endrech d'Occitània , e doncas la moscairòla se pòt veire en cò de cadun. Una autra particularitat que la moscairòla e la còla an en comun es l'originalitat de la produccion musicala : lo primièr cors de cant que faguèrem foguèt una brava partida de rires.

Avèm tanben causit aquel nom pel berret qu'es un simbòl occitan.

Al fial dels meses de parucion d'aquel jornalet auretz l'escasença de veire la moscairòla de la primièra pagina cambiar amb las sasons e los eveniments.

Podètz veire sus la mapa en dessús las provenenças de la còla, 3 de Besiers, 2 de Montpelhièr, 1 de Gap, 1 de Nions, 1 de Nimes, 1 de Carcassona, 1 de Tolosa e 1 de Lemòtges.

Bona lectura !

Sorga fotò : <http://www.eos-numérique.com/forums/f75/fauvette-tete-noire-163355/>

Amèlia DARLES --DAYON

LO PROJECTE RACINE

Lo ret RACINE es un recampament d'agricultors que practican una agricultura durabla o agro ecologia . An enveja de far descobrir lor mestier e de sensibilizar los consumators a çò que i a dins la sieta. Los agricultors de RACINE trbalhan d'un biais estrech amb las escòlas Calandreta dempuèi dos ans. Rebecca Brumelot que los APRENE 1 an encontrada aquesta setmana es l'animatritz que se tracha entre autres causes de formar los bordièrs a aculhir lo mond sus las bòrdas.

D'escolans, solide, mas tanben de collegians, de liceans, un public a caractèr social e lo grand public.

Aqueste ret es portat pel CIVAM (Centre d'Initiatives pour Valoriser l'Agriculture en Milieu rural) qu'es representat pertot en França.

Los Aprene 1 devon participar a la mesa en plaça d'una jornada de sortida d'escolans çò que permetrà de balhar de valor a lor trabalh en tan que còla de futurs regents.

Aquesta annada rescontrarem dos bordièrs del Val d'Erau e anem construire amassa d'activitats pels enfants de la Calandreta de Besiers, (los Falabreguièrs), e de Ginhac, (la Garriga).

Cada regent o professor de las escòlas pòdon organizar de visitas dins aquelas bòrias. Lo còst per una jornada es de 300€ per classa e se pòt organizar de ½ jornadas e de classa descobèrta.

«Bota, balha-me las bòtas ! Anem veire las cabras !»

Magali MARTY

LA MUSICA OCCITANA MUDA !

O cal reconéisser, lo mitan de la musica occitana limpa de mai en mai cap al professionalisme. Aital, dempuèi quelques annadas, vesèm arribar de mai en mai de disques amb lo son que cal e gaireben en autoproduccion. O cal diser, benlèu l'evolucion tecnologica ajuda tanben!

A mai aquò se sentís al nivèl videò : aital se pòdon trapar sus las plataformas de partatge costumièras sus la ret, e Aqueles tant coma Artus, La Mal Cofada, Arnaud Cance o Lou Seriol an pas d'aver vergonha de costejar Coldplay, Iron Maiden e autra Miley Cirus.

Demòra lo problema grand de la difusion. Es clar, los festenals occitans fan rajar la creacion contemporanèa occitana, basta pas ça que la per passar l'òsca e dintrar dins la programacion dels festenals musicals mai classics (coma o faguèron d'exemple Massilia Sound System, tant coma Artus qu' espeliguèt en çò de «Folklore de la Zone Mondiale», label istoric dels Beruriers Noirs), istòria que la musica occitana ane de la casa «occitana» fins a la casa «musica».

Emilia MAZEL

LOS CASCAMÈLS MUDAN

L'escòla de Traussa-Menerbés èra tròp pichoneta. Los enfants deguèron cambiar d'escòla pel segond còp. Encara una Calandreta victima de sa capitada !

Per la dintrada de 2015 los mainatges dels cascамèls an una novèla escòla a Pèriac-Menerbés....e se faguèt pas sens mal.

Dempuèi gaireben dos meses los associatius travalhan « de bèc e d'ongla » per que la pizzeria anciana venga una escòla vertadièra e dubrisca sas pòrtas aquesta dintrada.

Posquèron far las òbras gràcies a las manifestacions, al finançament participatiu, als dons, als benevòls (parents, amics, empreses) e....a la motivacion.

De parents voluntaris participèron a aquesta polida aventura al mièg de la pintrura, del gip, del «placogip», del cairelatge totjorn mesclat de bona humor e de rires d'enfants mas acompañats qualques còps de lassièra e de descoratjament...

Lo travalh èra titanenc, mas avètz capitat : òsca per vòstra motivacion, vòstra teneson e las vòstras jornadas, las vòstras vacanças, las vòstras nuèits passadas a far los maçons del còr.

Anem pichons calandrons : papà, mamà travalhèron coma de capbords !

-Òc de còps èran cansats

-Òc de sers èran pas aquí per faire lo poton

-Òc de jornadas èran pas aquí per jogar amb vos...

...fin finala èra per vosautres, per l'escòla... per l'escòla vòstra.

Anem, l'ora de la dintrada tindèt. Una mirgueta me diguèt que tot lo mond èran fòrça contents, excitats... alara contunhatz de profechar de vòstra escòla polida e foncionala.

Bona annada los «cascamelets» !

Cindi GOUYON e la còla.

LA DINTRADA..... DELS PARENTS E ASSOCIATIUS

Aprèp un estiu-maçon los parents an dreit a lor dintrada tanben, es amb plan d'estelas dins los uèlhs que nos liuram lors impressions:

«Sèm prèstes per la dintrada d'uèi, tot es en plaça e lo resultat es MAGNIFIC! Mesuram a quin punt avèm capitat de far un travalh titanenc.

Vertadièrament OSCA als parents, grands-parents e amics que son venguts travalhar tot l'estiu, lo resultat es a la nautor!

Mercé tanben a las empreses que prepausèron de material e de còps de man. Fin finala mercé als donadors.»

«Podèm èsser ufanoises del travalh fornít. Quin plaser, aqueste matin, de dintrar dins aquesta escòla novèla ! Mercé a totes.»

«E subretot de veire l'esbalauisment dels enfants, de las mestressas e de las ATSEM. Es lo mercejament lo mai polit.»

«Aurem lo temps de festar aquò amassa a la fin del mes per l'inauguracion.»

...Esperam lo convit!!!!

Cindi GOUYON

FABRICA TE UN NISADOR

Per aqueu nisador «boita per las letras», auràs besonh de :

1 plancha d'a pauc pres 2cm d'espessor,
141,5cm de long e 15cm de larja.
1 benda d'elastic
1 marteu
de claveus
1 serra (ressa)
1 traucadoira
1 lima per la fusta
1 charnièra
1 vira-vis

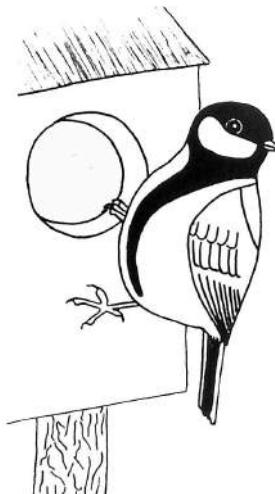

1- Reportar las mesuras indicaas en cm sur la plancha e serra las peças.

2- Trauca, sus la fàcia de davant, un trauc de 3,2cm de diametre per far un nisador a mesenjas o a passerons. Per aquò, fai plen de pechons traucs en seguent lo redond qu'auras traçat per lo pre-descopar a la traucadoira e ajusta ambé la lima a bosc per que sias ben redond e lisso.

25 cm	20 cm	20 cm	24 cm	35 cm	17,5 cm
TOIT	DEVANT	COTE 1	COTE 2	DERRIERE	FOND

25 cm   20 cm   24 cm   35 cm   17,5 cm

3- Assemblar las peças ambé de claveus e vissa la charnièra sus lo cubert.

4- Pòdes pintar ton nisador. Favorizar las colors naturalas e discrètas coma lo verd o lo blu, per que lo nisador se fonde dins lo païsatge.

5- Per installar ton nisador, fixa lo amb de fiu de fer ben serrat. Beta un bot de fust mòrt a l'endrech de la fixacion per pas «nafrar» l'aubre. Lo nisador deu estre installat al mens a 2m de haut e de preferéncia orientat cap al sud-est, esquina als vents fresques e a la pluèja.

Celina MALFATTO e Clamença BRENUCHON

RÒSE-AUPS ACOSTÈJA A BESIÈRS

Promieras bofadas de banhs linguistics e culturaus

Escrivans publics, bazars orientaus, cafès cooperatius turcs, vòtz de liturgias en romani s'escapant de locaus, toteis ensemсадornan lei carriera a dos pases de la gara... devalar dins la vila de Besièrs per aquest premier estagi de la dintrada d'Aprene1 me fa tornar venir la sovenença dau costejage dei culturas dau monde dins l'aglomeracion de Lion.

De segur, es previst tre nostra promier ric orari setmanier de descubrir l'istòria de Besièrs e lei particularitats de la region Lengadòc e Rosselhon que nos acuelhe. Mas aquestas immersions dins un bolhiment culturau me fan evocar, per bofadas, la region d'onte vene.

Tanben sus lo plan deis accions per la lenga e la cultura d'òc que i son menadas.

Sensibilizada del fach de son territòri divers a la presa en compte dei lengas de França, la Region Ròse-Aups s'es engajada en favor de la diversitat linguistica (ambé lo francò-provencau qu'es a acompanhar per son desvolopament, e la partida vivaròalpina, provençala e tanben lengadociana de l'occitan). Reçaup per aquò lei conselhs scientifics de l'Istitut Pierre Gardette de Lion e del Centre de Dialectologia de l'Universitat Stendhal a Grenoble.

L'IEO Provença-Daufinat Tèrre d'Òc en Droma mena sei propres accions d'edicion, d'estagi de lenga e cultura d'òc, ambé d'eveniments per lei jornadas dau patrimòni, per la dictada, que bailan d'escasenças de rescontres, conferéncias, balètis... Federa e ajuda tanben d'associacions e cercles occitans locaus qu'organisan, de lors costats, qui de cors de provençau (au Bois, a Dieulofèt, Nions, Puei-Sant-Martin, Taulinhau...) qui de festenau a l'entorn del conte de l'autona a l'invern (ambé l'associacion Contes & Rescontres, dins lei Baronnias, qu'a lançat en mai d'aquò Fest'Òc a la prima en liame amb'una escòla de musica e la mediatèca departementala). I a tanben d'autreis associacions que condusan de chormas de teatre o de coralas dins maintun endrech del departament (Baronnias, Crest, Montelaimar, Pòrtas-dès-Valençà...)

Per la partida ardechosa, i aguèt dins Vivarès-naut un travalh important meinat per una radio locala dins leis annadas 1980-1990, e tanben l'edicion d'un periodica per l'associacion Parlarem en Vivarès, fòrça coneigut e seguit fins au defòra de son territòri. L'associacion existe totjorn, ambé d'autrei, coma la Faraça aus Vans. Deis ataliers de lengas son estats prepausats a Sant-German, La Beguda, Juèsa, Anonai, Vernós, Cocoron, Vairàs... E la seccion vivaresa de l'IEO organiza a cada debuta d'estiu dei Jornadas occitanas ambé la vila de Tuèits.

D'autreis associacions ligadas ai mantenéncias de Provença o de Lengadòc del felibridge menan un important travalh de trasmission e de documentacion (a Peirelata, Vaurias, Bolena, Montsegur-sur-Lauzon, Nions...)

De collectatges tanben son estats - e son encara - meinats, que lo CIRDOC s'interessa a començar de recampar e presentar.

IEO Ròse-Aups de son costat es engajat dins lo project TORA, consacrat a la Toponomia occitana en Ròse-Aups, e reçaup lo sostien de la Region.

E ajuda tanben lei defensors de l'occitan dei despertaments de Leira (planas de Noirétable et de Saint-Bonnet-le-Château e dau sud-oest dau massis dau Pilat) e d'Isèra (versant èst dau Vercors, Trièves, Valbònes, Beaumont e una partida de l'Oisans) a se constituir en associacion.

L'Istitut Pierre Gardette trabalha en liame ambé l'Universitat Lumière Lyon 2 mas i a encara jamai agut en Ròse-Aups de despertament universitari dedicat a la formacion d'ensenhaires en lengas regionalas. L'ensenhamant public qu'era encara fòrt dins lo segondari dins leis annadas 1980-90 s'es desempuèi redusit de mai en mai dins lei dos despertaments occitans onto restan : un pòste de sensibilisacion dins leis escòlas primarias e l'entorn de Nions ; una professora non titulara al collègi de Nions, Sant-Pau-Tres-Chastèus e au licèu de Nions per l'opcion d'occitan au bacheleirat.

Leis ensenhaments son estats arrestats ai collègis de Peirelata, Susa-la-Rossa e au licèu de Montelaimar. Quauqueis oras de cors son donadas ai segondas per dei benevòlas dins lo licèu privat Sant-Denis d'Anonai dins lo quadre d'un project regionau Eureka-Soprano ; e tanben, lei promieras e terminalas d'aqueu licèu podon participar a un atalier per preparar l'opcion.

La Region Ròse-Aups aviá sostengut una estudi de prefiguracion d'una calandreta a la debuta deis annadas 2010 que podríá s'agir de tornar considerar.

E aprofichar de questa annada de formacion a Aprene per describir e abondir lei fonds dau centra de documentacion d'Aprene et dau Cirdòc sus questa region e sei produccions.

Valèria PASTUREL

UN DIJÒUS DE SETEMBRE ...

Per aqueste primièr dijòus de dintrada, la còla dels Aprene 1 visitèt la vila de Besièrs ne profiechèt per n'aprene mai cap a la cultura occitana.

Patrici Baccou, nòstre guida per la jornada tota, nos a fait partejar de moments rics e nos a permés de descobrir de luòcs simbolics cargats d'istòria.

En mai, la còla a acabat la jornada immersiva sus una nota fòrça importanta per de futurs regents: lo rescontre amb una Calandreta ...

Fòtos e presentacion:

Aurèlia Eschallier

Legenda e mèsa en pagina:

Marianna Souche

Arenas romanas
(Amèlia)

BESIÈRS

L'òrt dels
Avesques

Pepezuc e la còla

Clamença, Sebastian,
Valèria,
Patrici, Shankar e
Amèlia

a la Catedrala.

La vila,
gloriosa de sos
trobadors

Joan
Molin al
Platèu
dels
poètas

Joan Molin al platèu

LOS FALABREGUIERS

UNA CALANDRETA

BESIERENCA

Foguèt Anna-Maria Ròth qu'« inventèt » aquel mot de Calandreta vengut famós per designar l'escòla occitana. Causiguèt un mot panoccitan, compatible amb la notion d'escòla. Calandreta se ditz a l'origina d'un auçelon del vinhal.

Una polida dansa de tradicion provençala:
« Per passar lo Ròse fau estre al mens dos. Per lo ben passar fau saupre dançar. Anem passa, passa passa ... »

DE MANCAR PAS !!!

La descobèrta del mes : Lo Barrut

Lo Barrut es un grop de 9 joves (5 femnas e 4 òmes) que s'inscriu dins lo movement de nòvas polifonias occitanas. E mai que mai lengadocianas.

Coma es de costuma dins aquela mena de musica, pas gaire d'instruments : sonque quelques percussions per metre en davant l'essencial : lo cant. Aquel cant, dins Lo Barrut, se noirís mai que mai de poësia lengadociana : Leon Còrdas, Loïsa Paulin e Marcela Delpastre e quelques compositions de lor produccion ! Se fa entendre la mescladissa de las voses e sublima los tèxtes que aital prenan vida. E quina vida !

Dempuèi lo primièr concèrt en 2013, lo grop a cantat dins tot un fum de luòcs e de contèxtes plan diferents : festenals de musica tradicionala, eveniments ligats a l'educacion populara, rescontres a l'entorn de la lenga occitana, concèrts-degustacion de vin en menerbés... Tot un fum d'endreches per tocar lo public e li faire descobrir l'occitan e sa poësia. Un grop de seguir !

Concèrts de venir : 19/09 Glèisa Sant-Estèva, Valròs (34290)

Shankar RATINEY

Ligams del Barrut :

Per escotar (un pauc) :

<https://soundcloud.com/lo-barrut>

Per agachar e seguir :

<facebook.com/barrutlaires>

Musica :

- Mauresca :

* 19/09 : Festin de Pèire, St Joan de Vedas (34)

* 26/09 : Festival Tornam faire lo climat, Montpelhièr (34)

- Djé Balèti :

* 26/03 : Condat

Balèti :

- 20/09, 18-20h : Balèti (danças

tradicionalas occitanas) de la dintrada de las «Pepetas» per Carivari'Oc, Murviel-los-Besièrs (34)

Autras :

- 03/10 : Jornada dau patrimòni occitan (D'Ancòna

a Rochamaura, Ponts e Gents de Ròse), a Ancòna (Droma)

- 24/10 : Manifestacion per la lenga occitana, Montpelhièr (34)

MOSCAIRÒLA DE BERRET

Istòria del castanhal en Ardecha

Lo castanhièr es naturalement present en Ardecha, dempuèi totjorn.

Lo desvolopament de sa cultura remonta al sègle XVII, amb l'aparicion de la tecnica de l'empèut.

L'atge d'aur se situís a pauc prèp en 1860 amb una produccion de 40 000 tonas de castanhas.

Lo castanhièr començà d' èsser abandonat tre la fin del sègle XVIII. Lo castanhal d'Ardecha passa alara de 60 000 hc en 1870 a 6000 en 1960 a causa de l'aparicion de las malautiás, de l'exòde rural e de l'industria dels tanins.

A partir de 1960, la recuolada del castanhal entraïna una primiera presa de consciéncia sus sa possibla disparicion e d'operacions de salvament se meton en plaça : replantacion, creacion d'un sindicat de productors, congrès del castanhièr....

Uèi, Ardecha es lo primièr productor de castanhas amb 5000 tonas /an, siá la mitat de la produccion francesa.

Marianna SOUCHE

Confitura de castanhas

Ingredients per 6 pòts :

- de castanhas	- d'aiga
- de sucre	- 1 gófa de vanilha

Preparacion :

- Esbolhir las castanhas e las pelar.
- Las faire coire dins d'aiga bolhenta pendent 50 minutias.
- Levar la segonda pèl e las tornar faire coire pendent 20 minutias dins d'aiga bolhenta totjorn.
- Amb lo mixador, redusir las castanhas en purèia.
- Puèi pesar la purèia per determinar lo pes exact de sucre que cal (cal 750 g de sucre per 1 kg de purèia de castanhas).
- Botar lo sucre dins una marmita bèla e lo destrempar amb un pauc d'aiga per obténer un siròp espés. Faire coire a fuòc viu fins a l'obtencion de boletas.
- Apondre la purèia de castanhas. Remenar vivament.

Contunhar de faire coire a fuòc viu, la crèma se va espessir e s'escurcesir al cap de 15 minutias a pauc prèp.

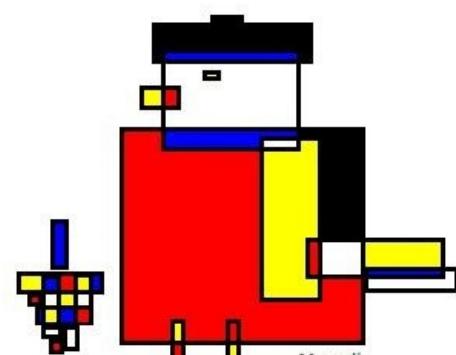
- Per verificar se la consistença de la crèma es bona, n'en cal botar un pauc sus una sieta e la virar sul costat : se demòra en plaça, es prèsta !
- Per acabar, arrestar lo fuòc, emplenar los pòts en veire, los tamar sulpic e los botar al revèrs per evitar las mosiduras.

Vaquí !! Podètz desgustar la bona confitura de castanhas, tanben apelada crèma de marrons d'Ardecha !

Bona
degustacion
a
totes !

Aurèlia ESCHALLIER

D'aprèp l'òbra de Mondrian

QUE SÈTZ POLIDA DÒNA!

14 de setembre primiera jornada d'abaudiment, soi impressionada malgrat mon experiéncia de novelària ....coma que cada dintrada es unica!!

Alara obsèrvi, dificil a far quand aguèrem una classa pendent quelques annadas de demorar observator...Mas es constructiu d'agachar lo grop, de lo véser funcionar en còlas, en talhièrs, en activitats individualas, o quand lo regent lor vira l'esquina...

Mas tanben es un temps per observar las afichas, los afichatges, los expausats, los libres... e aquí un jornal "le petit quotidien" reçauput cada jorn d'escòla amb una lunassa, la Super Luna. De qu'es aquò?

Coneissi las fasas de la luna, l'eclipsa de luna mas pas la Super Luna. En legissent, descobrissi que la Super Luna es una eclipsa de Luna. Coma que dins un jornal per enfant es possible d'aprene de causes novèlas. E descobrissi a mai qu'aquesta eclipsi totala se debana lo 28 de setembre a 4h47, la setmana de mon remplaçament.

Aquò fa pas qu'un torn dins mon cap, o vau trabalhar amb los mainatges. Prepausí doncas als regents de preparar una sequéncia sus la Luna, acceptan. Una setmana abans l'eveniment, començam amb las representacions inicialas dels mainatges e contunham lo travalh en observant la luna pendent 1 setmana.

Tot lo mond es al corrent de l'eveniment amb los jornals, las informacions....

Diluns 28 de setembre 03h45....Ai pas la paciéncia d'esperar lo revelh, soi tròc excitada, me lèvi abans lo moment fatal, lo moment de l'eclipsi totala de la luna e es fantastic.

La nuèit es perfiècha sens nívols, sens vent, fòrça estelada e Dòna Luna tot de blanc vestida es aquí , majestuosa, lèsta que la tèrra i faga d'ombra.

FABRICA TE UN OSTAL D' INSECTS !

Aquí arriban los jorns de pluèja e de fresc, los insèctes cercan un endrech per s'abrigar. Prepausatz una cambra ! En escambi d'aquela cambra los insèctes vos balharàn un còp de man pel vòstre òrt! Las abelhas polinizaràn las flors e los arbres a fruchas, las aurelhièras e las galinetas manjaràn los nierons.

Per fargar vòstre ostalariá per insèctes vos caldrà :

2 plancas de dimension 67,5x22x2,5 (n°1 sus lo plan)

3 plancas de dimension 80x22x2,5 (n°2 sus lo plan)

2 plancas de dimension 30x22x2,5 (n°3 sus lo plan)

2 plancas de dimension 70x22x2,5 pel teulat (n°4 sus lo plan)

1 viravitz o un martèl

de vizes o de clavèls

1 planca de plexiglas o de medium per lo darríer de l'ostalariá pel teulat de pintura naturala, teules o lausas

Los estancis se pòdon organizar coma volètz.

Cada trauc se pòt emplenar (en foncion de çò qu'avètz a disposicion) de:

Shankar RATINEY

Amèlia DARLES--DAYON

Remirativa, demòri a ma fenèstra en observant la luna que se daissa dominar amb elegància e, a flor e a mesura de las minutes, se met dins l'ombra, per se vestir de roge.

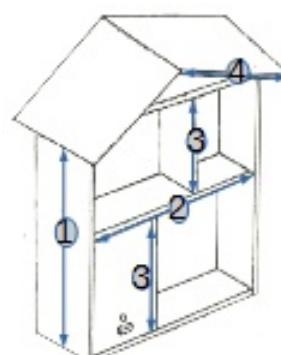
Driiiiiinnng...??? Es l'ora de se levar per anar trabalhar, es un pauc dificil per de que la nuèit foguèt corta mas soi impacienta de ne parlar amb los enfants.

Diluns 28 setembre 9h00: ne parli amb los enfants, dos l'an vist en «dirècta» quelques uns a la television. Es l'ocasion pels mainatges de metre en mots, d'explicar, de confrontar lors ipòtesis. E de reproduuir l'eclipsi amb de material en fin de la jornada, . Per concluir, òm agacha lo filme "Les sorciers décrochent la Lune" de l'emission C'est pas sorcier! Lo que comprenon pas nòstre embavarilhament davant la famosa Luna rossa comprenon amb quelques imatges... Son impressionats de la beatut de l'espectacle....Oà!!

E òc, badavi!!! Èri coma una nena, planhèri sincerament quelques amics d'aver pas vist Dòna Luna tota de roge vestida.

Alara, a vòstres revelhs e rendetz-vos en 2033!!!

Cindi GOUYON

De qué ?	Instalacion	Per qual?
Socas	Perçar de traucs a de diamètre différents	Las abelhas
Palha		Insèctes qu'aiman los nieiron
Bocins de fusta, branquillons	Amolnar las branças	Insèctes qu'aiman los limacs e las cagaraulas
Bricas curadas		abelhas
Bambos	Doblidar pas de daissar una extremitat bocada	Abelhas, pichons insectes
Un o dos topins de terra cuechas	Emplenar de palha e daissar un trauc d'accès	Aurelhièras

ESCRITURA NON SEGMENTADA ORALISADA

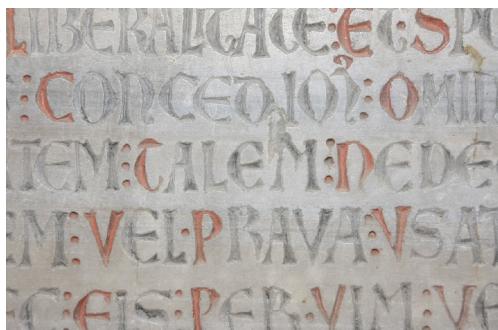
Leis istorians situan un passatge força important de la lectura oralisada, a votz nauta, a la lectura silenciósia, socament visuala, que sariá correlat ambé l'aparicion de l'espaci, lo blanc grafic, entre lei mòts, desenvolopat ambé l'invencion de l'estampariá.

Avans, l'escritura èra donc non segmentada, i aviá besonh de la legir a votz nauta per n'en rendre lo text intelligible. N'en podem veire d'exemples de fes que i a quan visitem de monuments o lei despartaments d'antiquitat dau museus, e tanben s'exercir a la necessària lectura a votz nauta sus lei cartas lapidàrias qu'eran d'escrichs profanes gravats sus de peiras (mai resistsants que sus lei pergamins) e difusadas coma d'afichas per l'informacion dau pòple. Nòu segles après, podem ainsin descodar lei promessas dau senhors Adhemar a lors sujets, entre Daufinat (Crest, 1189) e Provença nauta (Montelaimar, 1198). Es interessant de notar tanben l'importància qu'avian aquels escrichs a l'epòca, d'efèct es ambé de carta d'afranquiment ainsin que Montelaimar accedigué vertadièrament a l'estatut de villa e non socament de castrum com'era desempuei la fin del sègle X).

La lectura silenciósia se practica vertadièrament desempuei lo sègle XVI. E la ponctuacion moderna s'es fixada socament al sègle XVIII, coma una ajuda de mai per la lectura a votz nauta (respiracion) e la comprehenència syntaxica. Ben talament que, uèi, siam acostumats a comprendre au subrevòl l'estructura d'un text segon sa representacion grafica e lo biais qu'es mes en pagina. Mai existon totjorn, en quauquei lengas, d'escrituras non segmentadas (lao-thaï, birman, khmer onte lei frontieras de mòts son pas marcadas), o de lengas escrichas que sauprem jamai com'eran oralisadas, o de lengas non oralisadas (braille, lenga dau signes)...

Uèi, d'escrivans cercan a tornar trobar l'oralisacion dau text, en associant lors creacions literàrias tre la debuta a de formas de performanças en viu, sus scèna, per donar còr al text, per abitar lei traucs d'una presència, e aisin balhar de sens. Patrick Beurard-Valdoye parteja son trabalh poetic dins aquesta direcccion : quand legisse a votz nauta son text, podèm pas assaupre com'es escrich, belèu non segmentat mai s'ausís pas. Parla de vocaluscrit per dire qu'es una forma de publicacion orala, d'estampariá sonora.

Valèria PASTUREL

Fotò P. Morand

Crédit : Carta d'afranquiment, Chastèu deis Adhemar, Montelaimar (detallh)

LAS BONAS FONTS

Clamença, siás una calandrina de Lemosin. Coneissi pas res de ton país. De que i a d'interessant qu'avèm pas dins Lengadòc ?

En Lemosin, la Nauta Viena compta mai de dos cents bonas fonts.

De qu'es aquò ? Son de fonts ont l'aiga es bona per beure ?

Non es pas per beure! Las bonas fonts son en general dins lo campèstre. S'apelan tanben fonts a devocion. Aquelas sorgas son coneigudas per lo poder de garison e los efèches miraculoses.

Vòles dire que se me dòl la garganta, per exemple, e que me banhe dins la font serai pas mai malauta ?

En general las personas i van pas per aquò mas mai per un mal que tòrna venir coma los reumatismes, de problèmas de pèl, las convulcions, lo mal de cap o d'estomac, de causas recurrentas. I a tanben de fonts que pòdon aver un accion suls elements naturals, la pluèja, las auratges. D'autras son famosas per poder balhar un espòs dins l'annada a las filhas que cercan un amorós.

Alara, me caldrà anar veire sul plaça se pòdi sonhar mon mal d'esquina !

Òc mas mèfi saupràs pas quina font anar visitar.

E cossí fasèm alara per saupre ? I a una mapa amb totas las fonts e lors particularitats ?

En fach la tradicion vòl qu'òm demanda a una «recommandaire» de nos indicar quina font chausir. La «recommendaire» pòt èsser un òme mas la majoritat son de femnas. Lors secrets e lors sabers far se trasmeton de generacion en generacion. De còps cal far mantuna font per garir.

Me sembla un pauc complicat. E i a d'autre causas de saupre ?

Òc i a fòrças chausas de saupre mas pode pas tot dire ara. Quand ribes a la font te cal metre de l'aiga sul còs e en particular als endreches onte as mau. E sobretot pas s'eissugar. Om daissa un bocin de vestit qu'era en contacte amb la partida malauda del còs. Per acabar te cal escampar una pèças de moneda dins la font per mercejar lo Sant.

Mercé plan de ton explica.

Amb plaser.

Clamença BRENUCHON

Magali MARTY

GASCON

Aqueth matin, qu'ei anat prener lo trin a bicicleta. Alavetz qu'èri concentrada tà traucar los ralhs deu tramvai davant la gara de Montpelhèr (un pantais peus ciclistas), ua auta bicicleta que'm trauca davant lo nas e que'm gaireben heit cader. «Macarèl !» qu'ei cridat de paur e de suspresa. Un drin mei tard, passèri un drin trop au ras e un drin trop vist d'un pedon suu trepador. «Macarèl !» s'escridìt lo pedon de paur e de suspresa. Que m'ei hicat riser.

Se qu'erèm en classa, qu'aurèm pagat l'esmenda tà non aver respectat la lei «Ne disi pas de mots leds». Se qu'èri a casa, qu'auriai ensajat cambiar tà un autre mot, «Purnasha !», entà que la meuna hilhòta ne prenguesse pas la costuma de diser de mots leds.

Mes, èri soleta sus la meuna bicicleta, shens degun a educar o a qual balhar lo bon exemple. Qu'èri liura de responsabilitat, mes fin finala, dilheu pas... Qu'aveva uelhs e aurelhas de nenon au hond de carretonas, testimòni de la meuna marrida actitud. «Que merda !»

Adaptacion d'un Lengadocian qu'es expatriat a Pau, ensag de «HAR» en gascon, se quaucun vòl esser lo meu coregidor serà amb plaser. Merces a vos d'avanca.

Sebastian OULES

VQUI UNA CHANÇON QUE M'AGRADO FÒRCA E QUE PARLA D'EN

CÒ DE IEU : MONTANHA AUPENCA

1. Lo soleu calinha	3. L'endarrier lagrema
Borrons e pasquier,	Lanhas e dolors,
E lo riu mormolha	Mai lo bòsc se para
Sota lo nevier.	De mila colors.

- Repic :
Montanha aupenca,	4. La neu polverosa
Chaborneu de patz,	Blanchís lo maset,
Poderosa e doça,	Amont, a la poncha,
Mostra-me lo pas	Beluja de fred.
5. Lou, lou, ...

2. Lo valon
s'endaura
De blonda meisson,
Eilamont, foléia,
Lo prim esterlon.
Arenjaments musicaus de Jean-Paul Dumas.
- (grafia classica : Aupenc d'Òc)
Musica de Simondi Fabrizio.
Paraulas de Jan-Piare Motte.

Celina MALFATTO

Un matin ...

LENGADOCIAN

Aqueste matin, anèri prene lo trin amb la bicicleta. Alara qu'èri concentrada per passar los ralhs de tramvai davant la gara de Montpelhièr (un pantais pels ciclistas), una autra bicicleta me passèt davant lo nas e manquèt de me far tombar. "Macarèl !" ai cridat, de paur e de suspresa. Un pauc mai tardièr, passèri un pauc trop prèp e un pauc trop lèu d'un pedon sul trepador.

"Macarèl !" s'escridìt lo pedon de paur e de suspresa.

Me metèri a rire.

Seriam estats en classa , auriam pagat la multa per aver pas respectat la lei "Disi pas de paraulassas."

Seriáj estada a l'ostal, auriáj ensajat de cambiar per un autre mot, "macanicha", per que ma pitchòta prenga pas la costuma de dire de paraulassas.

Mas èri soleta sus ma bicicleta sens degun a educar o a qual balhar lo bon exemple. Èri liura de responsabilitat.

Fin finala ... i aviá benlèu d'uèlhs e d'aurelhas de nenons al fons de carretonas, testimòni de ma marrida actitud. "E mèrda !"

Magali MARTY

AGENDÀ

Dau 13/11 au 20/12 :

Festenau "De Molins en paraulas", Contes & Rescontres au païs de l'Oliva, a Nion e dins Lei Baronnias (Droma).

17/10

Serada festiva organizada per la Calandreta La Garriga de Ginhac, amb los concerts de Urban Balèti e Mauresca (la serada se debanarà a Nebian (34)

Publicacions :

"Mémoires du plateau ardéchois, chansons, danses & récits", Collectif (sota la direcccion de Patrick Mazellier), Edicion Echo des garrigues, 2014. 1 CD Audio + 1 DVD + 1 libret de 12 paginas.

MOSCAIRÒLA

de Berret

ESPERIT junta Família AVENIDOR libertat força

UNITAT Desir FESTA Solidaritat Diferència ESPERATS diem Volem ensenyar

QUANDAMONTEM UNITAT Desir FESTA Solidaritat Diferència ESPERATS diem Volem ensenyar

QUANDAMONTEM UNITAT Desir FESTA Solidaritat Diferència ESPERATS diem Volem ensenyar

QUANDAMONTEM UNITAT Desir FESTA Solidaritat Diferència ESPERATS diem Volem ensenyar

des

PROFESSORS

estèfan

la nuoch

de las causes

✓ ✓ ✓

Se mirallan
dins l'estany dels
MOSTRES abandonats
au fons d'au potz
ETÈRIC de la tenebra.

les Porcaus

son de LUTZ EN CAMIN,
que saben pas se quanqu'un
las espèra ...
LA NUOCH inacabable.

Hax

Poqueta

l'omen JORDI MUSICA Omosexualitat Viatge GALLETA Agach Gerorge per aquell pas paur FIERTAT

ENVEJA Unanimitat SACADISSA Formassa Espectacle RESPECTE

Aurèlia ESCALLIER, Cindi GOUYON, Marianna SOUCHE e la còla tota.

L'ARBRE ALS DESIRS DEL JARDIN DE LAS PLANTAS DE MONTPELHIÈR

A Montpelhièr existís un arbre magic dins lo jardin de las plantas. Aquel arbre multi-centenari, traucat d'en pertot, es un arbre dich dels desirs. Sus un papieròt escrivèm un vòt, un desir per l'avenidor, puèi lo plegam e lo botam dins l'arbre e subretot o disèm pas a diguns.

E normalament la magia deu operar !

A vòstra visita venenta a Montpelhièr anatz far un torn dins lo jardin de las plantas !

Amelia DARLES--DAYON

Bruma de matin

Un matin de bruma.

La nuèch foguèt corteta per mon cap.

L'impression d'èsser dins una nívol,

L'impression d'èsser una nívol.

Preni lo camin, mas res càmbia pas.

Tot es blanc, alassat, endormit,

Coma se rotlavi sus una mar de lençòls.

La fin del camin,

Un trach de lum que traucha lo cèl.

Tot s'esclaira enfin : veni d'arribar a l'escola.

Shankar RATINEY

UN PAUC D'ISTÒRIA ... LA REBOLA

Dins de temps luenchencs, la fèsta de la Rebola* se debanava a la fin de la meisson. Aquela fèsta sembla estre un vestigi de la fèsta de Cerès (deessa Greca de las meissons apelaa «Cerealina» en cò dels Romans que donar à cereala en francés).

Tre la velha, los parents e amics èran conviats de participar als trabalhs o solament al festin. Aquela invitacion èra totjorn acceptaa ambé grand plaser.

Tre d'ora, lo talhièr se fasiá remarcar per un redoblament d'ardor dins l'obratge, per de crits de jòia e subretot per lo «iofoofoo» characteristic e sosvent repepiat.

De son costat la mestressa de maison, après aver tot sonhosament aprestat un copiós repais onto la rebolada classica (plat realisat ambé

de lach, d'uòus e de la flor de farina) era pas eissubliaa, se vestissá de sos abits de fèsta per reçaupre los trabalaires a cu lo plaser fasiá eissubliar la fatiga.

Après un banquet onto l'abondancia, l'apetit e l'alegressa, considerat coma de plats recherchats, lo fifre o la museta se fasià ausir, e las danças començàvan.

Los ancians èran encara a taula quand ja los joves avian fach lo torn dau vilatge en dançant e possant de crits d'alegressa. Èran armats de lors otisses de travalh e portavan una gèrba ornaa de ribans e de flors champestras. Las danças onto tot lo monde venián apuèi se mesclar, se prolongavan fòrça tard dins la nuèch.

Celina MALFATTO

*Lo mòt Rebola vòl dire : repais qu'acaba un travalh de longa alena.

LOS JÒCS DINS LOS APRENDISSATGES

Lo Jòc es una activitat fisica o mentala sens constrencha, associada a la noción de plaser dins la consciéncia de lo qu'i participa.

Noción abordada per mai d'unes psicològs e psico-pedagògs (D. Winnicott, J. Piaget, L. Wiggotski, J. Bruner...) que concluïsson totes que lo jòc a una importància dins lo desenvolopament de l'enfant e a doncas sa plaça dins los aprendissatges escolars. En efièch, tre lo sègle 20, de pedagògs se son penjats sus l'interès del jòc a l'escola perqué coma lo trabalh, lo jòc demanda de reflexion, d'esforç e de rigor.

Lo mainatge a un interès particular pel jòc, en mai d'èsser una sorsa de plaser es tanben lo mejan de practicar de competéncias lengatgières amb sos pars. Aital pendent un brieu, dintra dins una autra relacion duala que la relacion mainatge-professor.

Los avantatges de la pedagogia pel jòc

Lo jòc dins l'aprendissatge contribuís al sentiment d'apertenéncia al grop e permet tanben d'aver una melhora tolerància fàcia al fracatge. Atal lo mainatge devén subjècte de sos aprendissatges e non pus actor. Aquò permet de tornar lançar lor interès, lor motivacion e lor esperit d'equipa.

Cossí metre a profièch la pedagogia pel jòc?

Per una bona organizacion :

- Lo jòc deu intervenir a un moment precís de l'aprendissatge e pòt pas representar l'aquisicion d'una noción dins sa totalitat. En fach, es una aisina pedagogica d'aprigondiment e d'apropiacion.
- Lo temps de debanament dels jòcs deu èsser pro cort per evitar lassitud, frustracion mas tanben excitacion. Conven doncas de fixar las règlaes tre la debuta per evitar de ne far un pur moment recreatiu.
- Lo jòc deu aver un objectiu clar per permetre als «jogaires» d'efectuar un transferiment entre la situacion del jòc e la situacion d'aprendissatge.
- de mai, es important d'especificar las règles e de daissar plaça a l'error perqué es constitutiva del jòc.

Alara, esitam pas de far grelhar de jòcs dins la classa, de ne prene suènh, de los faire tastar als enfants perque coma lo ditz Max Rouquette: «*Los jòcs son coma las frutas de la terra : s'elaboran pas que lentament... Los òmes - e avant tot òme i a un enfant, e l'enfant subreviu totjorn pus al mens escurament a l'òme - los òmes aiman jogar, e aquò dempuèi lo començament dels atges...*»

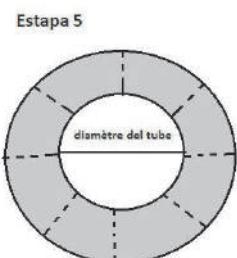
Cindi GOUYON

FABRICA-TE UN BASTON DE PLUÈJA

Foguèt un temps, lo baston de pluèja permetiá a lo que lo teniá de parlar sens èsser copat mentre que las granas o las pèiras davalavan dins lo tube. Es per aquò que s'apèla tanben lo baston de paraula. Es encara present al Brasil, en Africa e dins las Islas del Pacific.

Per fargar un baston de pluèja, te cal :

- Un tube de carton de papièr d'alumini o sulfurizat (se vòles fargar un long baston de pluèja, te sufís de pegar dos tubes amassa).
- Dos fuèlhs de papièr calc,
- De cisèls,
- Una pinça copanta,
- Un tube de pega,
- De cura-dents,
- De ris o de lentilhas,
- Una punta,
- Un compàs

Etapa 1 : Amb una punta, far de traucs cada 1,5 cm en seguir l'espirala formada pel pegatge del carton.

Etapa 2 : Butar un cura-dent dins cada trauc.

Etapa 3 : Talhar cada cura-dent amb la pinça copanta per que despassen pas del carton.

Etapa 4 : Per tampar lo baston de pluèja, utilizar de papièr calc.

Amb lo compàs, mesurar lo diamètre del tube. Traçar e talhar sul papièr calc dos cercles amb aquesta mesura. Nòstre tube mesura 3 cm de diamètre, doncas avèm traçat de cercles de 6 cm de diamètre.

Traçar un segond cercle al centre que correspond al diamètre del tube (aqui 3 cm).

Etapa 5 : Talhar coma sus l'esquèma e botar de pega sus las partidas grisas.

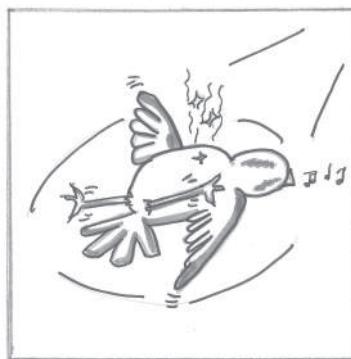
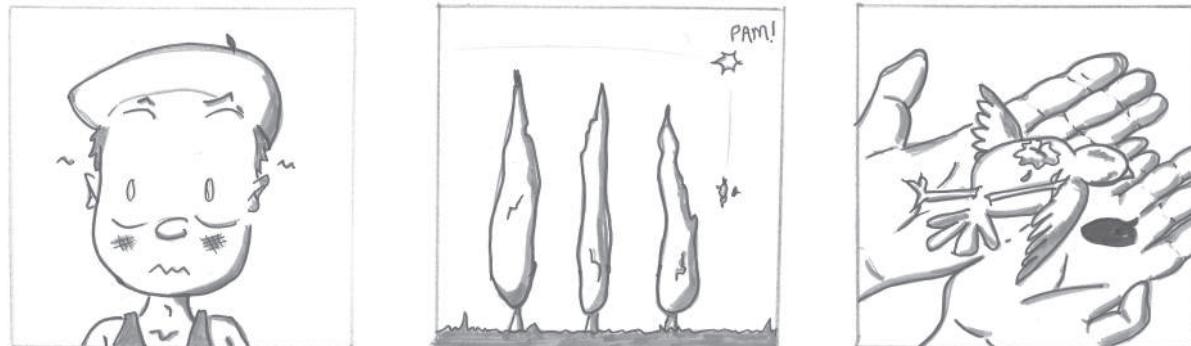
Etapa 6 : Tampar un costat del tube.

Etapa 7 : Emplenar lo tube de tres culhierats a sopa de ris. Far un ensag per veire se lo son t'agrada puèi tampar aqueste darrièr costat.

Etapa 8 : O pòdes decorar coma t'agrada.

Magali MARTY, Emilia MAZEL

#1 la pichòta "MOSCAIRÒLA"

a lèu...
Sebastian OULES

CEP d'OC, UN VIVARIUM PER LA LENGA

Portat per leis associacions Felibrige, IEO, e Parlaren (acampats dins l'associacion COL'OC) lo site internet CEP d'OC (Centre d'Estudis de la paraula d'OC) se dubrís com'un libre d'imatges animats per la lengua provençala ambé una colleccion de videòs a partir de la paraula dei gens, conservadas dins l'encastre d'una mediatèca municipala a Ais.

Extrach de 3.33 minutaz d'un interview de Jòrgi GRÒS a Nîmes contant sa rescontro ambé Prévert a Vauvert a l'invitacion de Célestin Freinet... Fernand Meffre presentant son mestier de borralièr en Camarga dau temps dei longas batudas a chivau deu mes de mai (avans l'arribada dei primiers tractors americans a l'entorn de 1955) que se faguèt puèi sellier per lei gardians que, elei, contunhèron a chivau...

Es Joan-Peire Belmont, decedit aquest'autona, que fuguet lo pensaire d'aquel projècte e i balhèt l'enavant necessari, com'a tot çò qu'a entrepres dins sa vida d'òme de comunicacion, apassionat per la lengua (France 3, Radio France...)

De l'Ubaia a la Crau, dei carrièras de Marsilha ai botigas de Niça, una mina de vocabulari especific legat a l'activitat locala dei femnas e deis òmes, ambé la possibilitat d'ausir lei variantas dialectalas de cad'endrech de Provença (sus la meteissa basa dei doas grafias, classica e mistralenca, utilisadas per lei transcripcions). De fès que i a, dins l'onglet *Note*, podem trobar de remarcas interessantas per ben lei sotalinhar. Lei datas de registrament son mescladas ambé lei datas d'intrada dins la colleccio, mas se vese de vidéos mai ancianas que d'autrei que constituïsson d'archius interessants per l'evolucion de la practica de la lenga.

Mercè a Jaumeta Hubert d'aver mostrar a l'occasion d'un interessant atalier que menèt au Boeis (Droma) a l'entorn d'un dei testimoniatges sus la recòlta dau tilhòu, la qualitat d'un tau materiau per la transmission, l'estudi e l'enriquiment de la lenga.

<http://www.cepd-oc.fr>

Valèria PASTUREL

**BATEJADA : Lo diluns de ser 14 de
decembre 2015 a PAU! Vos convidam.
Festejarem dins lo meteis temps los 20 ans
d'APRENE !**

Jornal 3 - Còla Aprène 1 2015/2016 - Novembre

MOSCAIRÒLA # 4

de Berret

Vos ofrissèm una poësia per vos dire mercé
Mots de mercejament venguts del còr en poësia
Sosten, escota e reconfòrt avètz totjorn balhat
Ajuda, compreneson, amabilitat e generositat.

Vos ofrissèm una poësia per vos dire mercé
La fisança es una sciéncia ofèrta pels amics
vertadièrs
Solidaritat es un mot que vos va plan, mila
mercés
Encoratjament, amor, e totes los mots qu'avèm
pas encara diches.

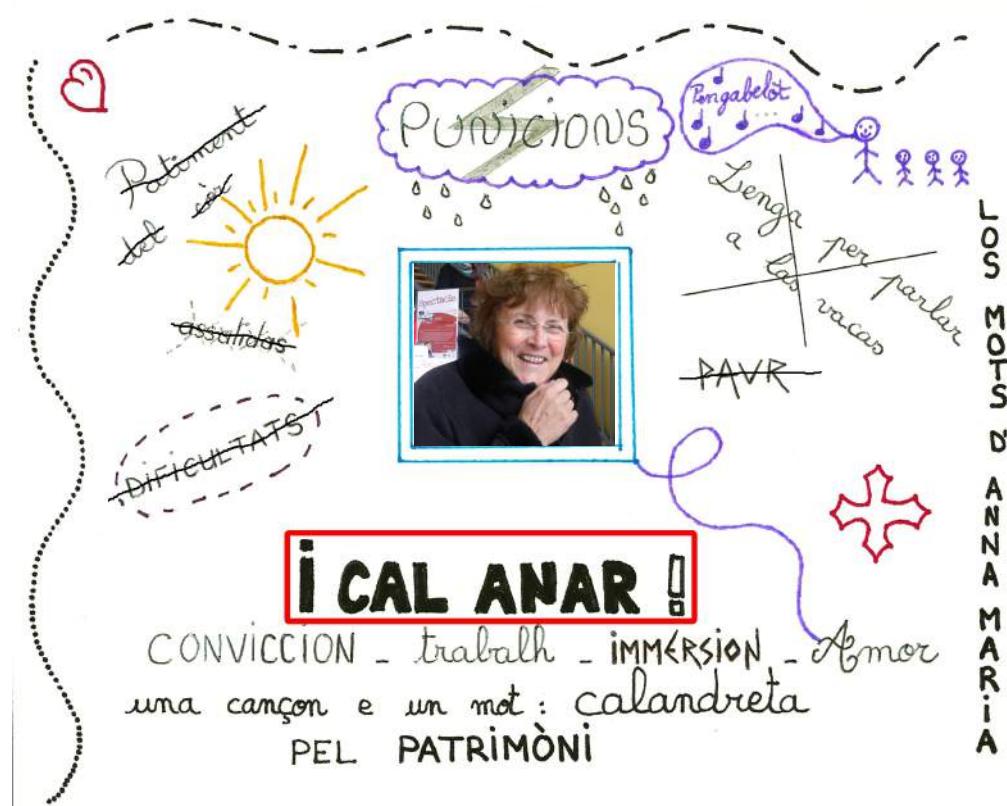

Escriure de vèrses per dire nòstra reconeissença
Escriure de rimas per dire nòstra renaissença
Ajuda liura sens esperar de retorn
Mercé per aquell signe d'amor.

Per vos, un messatge de mercejaments
Dins la dificultat la fraternitat mentís pas jamai
Poësia per vos mercejar de vòstras idèas
Mantun còp sul terren defendudas
Tèxt per totas las jovenças ajudadas
Que se membran pas pus de las causas perdudas !

Vos demandam de nos faire fisança
Vos demandam ton amistat
En quatre vèrses, en confidéncia
Sèm onze a prometre nòstra fidelitat.

La còla dels A1

Cindi GOUYON,
Emilia MAZEL,
Aurelia
ESCHALLIER,
Marianna
SOUCHE

Batejada paulina

Una batejada especiala pels 20 ans de l'establiment Aprene, dins la vila ont foguèt creada la primiera calandreta. Una batejada amb doas mairinas que testimònian de la beutat e de la fòrça de la cultura occitana.

Una batejada jol signe del simbòl, de la fisança dins lo seu patrimòni e dins son avenir.

Una batejada que comencèt pels discors, lo primièr del conse Francés Bayrou, puèi lo del president de las Calandretas Joan-Lois Blenet, puèi lo del director del centre de formacion Aprene Patrici Baccou.

Per la seguida la demanda de mairinatge en poèma a Anna-Maria Roth e Jaumeta Arribaud (que malurosament poguèt pas èsser presenta). La serada contunhèt amb de videòs d'encoratjament, de mercejament e d'omenatge fargats pels regents de Calandreta.

Aquela batejada foguèt una capitada e vos mercejam totes de vòstre sosten e de vòstra implicacion per la lenga e per la cultura que contunhan d'èsser una batèsta permanenta.

Emilia MAZEL e Amelia DARLES-DAYON

« Sa fòrça es de creire en l'uman »

Lo vilatge Emmaüs Lescar-Pau es un endrech ont se pòt crompar mas pas sonque... Es un luòc de vida e de trabalh dins la cooperacion.

Sus aquelas 11 ectaras, los 135 companhons, los benevòls e los salariats se bolegan per far viure lo vilatge.

Emmaüs Lescar-Pau seguís un projècte tant individual que collectiu cap al reciclatge e a la valorizacion de tot çò que volon pas pus : « tot se repara » segon lo cap del talhièr electronic. Emmaüs es en discussida amb l'Estat per far reconéisser l'experiéncia professionala coma qualificanta.

Clamença BRENUCHON e Magali MARTY

TRADICIONS DE NOVÉ EN PAÏS OCCITAN

La velhaa de Nové comença per la ceremonia de la socha (o buscha) sonaa pereu lo cacha fuec. La tradicion vòl que lo mai ancian e lo mai jove de la familha portan ensembs una gròssa buscha dins la chaminèia en disant : « Bota-fuec, cacha-fuec, chalenda ven, tot ven ben que nos agrada e nos faguec la gracia de veire l'an que ven, e se siam pas ma que siam pas mens ». Las cendras reculhias son gardaas dins un pòt sus la chaminèia.

Lo repais que seguis es un repais magre constituit de liumes e peisses. Tres toalhas blanchas subrepausaas recobran la taula. La Trinitat es simbolisaa per tres copelas de blat plantats per la Santa Barba, tres chandelas e tres branchas de verdboisset pausaas sus la taula.

A retorn de la messa de miegnuech, se manjan los tradicionaus tretze desserts que uech son incontornables :

- La pompa a l'oli perfumaa a la flor d'irangier
- Los quatres mendicants (fruches secs que chascun representa un òrdre religiós) : nòses e aulanhas per los Augustins, las figas per los Fransicans, lo rasim sec per los Dominicans
- Lo nogat blanc e nier simbòle dau ben e dau mau
- Las datas (los reis magis)

Los cinc autres (fruches fresques, pastas de fruch e confituras) son chausits en fonccion de las tradicions e de las ressorças localas.

Un còp lo repais acabat, los restas son laissats sus la taula dinqu'au lendeman per permetre a las armas dels mòrts de profiechar dau festin.

BON NOVÉ A TOTS !

Celina MALFATTO

Accompanhats peu Collègi Calandreta de Gasconha a Pau...

Son d'eslhèves de sheisau deu Collègi que son estats orgulholes d'arcuélher d'aprendís regents (la còla d'Aprene 1 e formators) e deu còp de se sentir "regents de regents" dehens la vila de Pau.

Lo Collègi Calandreta de Pau a entamenat sa onzau annada dab 9 professors entà 41 mainatges, que venon de còps de hèra luenh cada dia, e que contunhan lor parcors sía de la calandreta primari sía de l'escòla bilingüe. De soscadissas son en camin entà poder tanben dithlèu recupre chic a chic d'enfants en formacion iniciau d'occitan.

Los professors ensenhan sovent duás o tres matèrias occitan/istòri-geografia/mathematicas, francés-anglés, mes a l'excepcion de la professora d'espanhòu son tots occitanofònas. En mes dau programa classic apondon 1 ora e mieja d'activitats inter-niveus e de temps institucionaus, un conselh de vita de la classa cada 15 dias e un conselh de collègi per periòd. Los 6au-5au an un liberet de competencias, e los 4au-3au an de notas mes contunhan las competencias.

Dab Marie (animatrix e secretària) e Beneset (professor a quauquas oras de la retirada) o Benoît (petit nom tà galejar, balhat peus calandrons) nos an menats entà hèras arruás a la visita dau castèth, de la hont deu Hedàs e dau pont de l'arraua, de l'estatua de Gaston Febus, dau terren de pala a costat dau lavadèr que i dison "la crampa deus deputats", e dinc a la Hala dehens aqueth periòd de hèstas de fin d'annada...

Èra hèra agradiu, e merces entà aquèra visita e peus escambis. De vos arcuélher mes tardèr en çò neste !

Valèria PASTUREL e Sebastiaà OULES.

Ua beròja serada

Au hons d'ua pièla de costaus, luènh de la vila de Pau.

Lo viatge comencèt atau.

Lo ser, quiei 20:00, los sols lums que son los de la veitura,

après ua mejoria vaqui suu costau, un ostau,

La veitura que's parca, sortissèm.

A l'entrada, pas arren, ausissèm un brut au hons,
un òme que'ns convida, un vinhatèr barbut, monsur LARRIEU.

Après ua beròja vesita, vaqui comença de rajar la sant'aigua,

lo mond qu'arriba, brave mond de pertot entà partejar.

« Cantèra », l'aviam pas compres coma cau aqueth mot,

Aquiu qu'èm dehens, los omes e hemnas qu'an portat la loa votz,

Los pels que's levan, calor e plaser,

Lo mond que partejar, e aquiu l'entrada dens Calandreta a començat,

Ô beròja serada, vos mercejam hèra, vos mercejam tan que se pòt pas mei diser.

Sebastiaà OULES

Rescontre amb lo sénher Romieu

Aguèrem l'astre de passar un brave moment amb lo Maurici Romieu lo dimars de vesprada. Nos parlèt de l'obratge sus las expressions e locucions occitanas que sortiguèt en 2013.

L'istòria d'aquel libre remonta a 1982 amb la constitucion dels primièrs fichièrs amassant lo collèctatge de las expressions e locucions occitanas que menèt lo Maurici.

Lo camin foguèt long d'aquel acampatge fins a l'edicion del libre d'ara. Lo contengut trop pesuc foguèt reduxit a la demanda de l'editor que voliá tres cents paginas de mens.

Uèi l'obratge compta mai de set cents paginas e es un tresaur vertadièr per los que vòlon parlar la lenga nòstra d'un biais mai autentic.

Qualques expressions qu'aprenguèrem :

Regde coma un palferre

Aver lo pan e lo cotèl

Caput coma un ase

Manjar favas

Emilia Mazel

Mercès hèra ta tots los qu'an rendut possible aquesta bèra batejada e dab quaus partejerèm hèras berois dias :
La nòstra mairina béarnesa, Anna-Maria Roth ; Isabèu, Chantal, Valèria, Caròla, Didier e tota la còla de Pau ; Jan-Pau, Elena e tota la còla de Lescar ; Maurici Romieu ; Pèire Salles e Los Pagalhós ; Jan-Bernard Larrieu ; Benoît, Maria e los colègiants de Pau ; tota la còla de l'INOC, lo Congrès, los companhons d'Emmaüs-Lescar...Tant de bèroi mond encontrat !

Starman

*I a un òme de l'estelum a l'espèra dins lo cèu
 Li agradariá de nos venir rescòntrar
 Mai pensa que nos podriá desvariar
 I a un òme de l'estelum a l'espèra dins lo cèu
 Nos diguèt de pas tot mandar au bòsc
 Que saup qu'aquò vau la pena*

Me diguèt :

*Laissatz leis enfants virar lo sen
 Laissatz leis enfants s'engenhar
 Laissatz totei leis enfants gingar*

There's a starman waiting in the sky
 He'd like to come and meet us
 But he thinks he'd blow our minds
 There's a starman waiting in the sky
 He's told us not to blow it
 Cause he knows it's all worthwhile

He told me:

Let the children lose it
 Let the children use it
 Let all the children boogie

Shankar

Revirada Valèria Pasturel ambé
 l'ajuda de Marie-Christine Rixte

Starman, extrach (repic). David Bowie

L'Estancabra, per un cafè cultural occitan a Tolosa

L'associacion Estancabra, que la tòca es la dobertura d'un luòc de vida per la cultura e la lenga nòstras ven de s'installar per sièis meses dins lo local de l'Estanquet de la Portière. Aquesta mesa a disposicion provisòria permetrà a l'associacion de se fargar un pòrta-moneda per capitlar una installacion definitiva.

Fasiá ja una annada que i aviá pas pus d'estanquet occitan dins la vila e la dobertura de l'Estancabra lo 8 de genièr passat foguèt un brave succès. De mai, sus las doas dimenjadas passadas lo luòc aculhiguèt un fum de mond cada ser.

Fidèl a l'esperit del luòc, los sòcis de l'associacion aprèstan de que se restaurar amb tapas, tòstas, carnsalada e fromatge...que venon de produccions localas e biologicas.

Mai qu'un simple estanquet, l'Estancabra es una associacion de joves qu'òbra per la socializacion de la cultura e de la lenga occitanas. An encara besonh de mond per un bon funcionar e cal pas esitar de los ajudar en anar a lor amassada associativa que se ten cada dimèrces de ser a l'estanquet e qu'es dobèrta a totes. Estancabra : lo divendres de 19h a 2h / lo dissabte de 19h a 3h carrièra dels blanchers, Tolosa

Emilie Mazel

Marcela DELPASTRE

Marcela Delpastre es nascuda lo 2 de setembre de 1925 en Germont, sus la comuna de Chamberet, en Lemosin. Filha, pichòta filha, arrièra pichòta filha de païsan lemosin nasquèt al còr de la civilizacion païsana. A son ostal, Marcela Delpastre ausiguèt e aprenguèt doas lengas, l'occitan e lo francés. Bachelierat filosofia-literatura en pòcha tastèt d' « Arts Décos ». En 1945, tornèt a la bòria familhala ont serà païsana sa vida tota. Sa jornada de travalh èra una sorga d'inspiracion per l'escriptura de poèmas. Decidiguèt de mandar sos tèxtes e sos poèmas a mantuna revista. A la debuta de las annadas 1960, comencèt de s'interessar als contes, als proverbis e tradicions de son país lemosin. Es en aqueste moment que rescontrèt Robèrt Joudoux (de la revista Lemouzi) e de Joan Mouzat (autor occitan lemosin). Sa primièra òbra en occitan es *La lenga que tant me platz*. Es a partir de 1964 que decidiguèt d'escriure en occitan lemosin, dau Lemosin. Faguèt de collectages de contes tradicionals e publiquèt *Los contes dau Puèg* (Les Contes du Mont Gargan). A l'encòp comencèt d'escriure son òbra d'etnològa sus son país amb *Le tombeau des ancêtres : coutumes et croyances autour des fêtes religieuses et des cultes locaux*. Marcela Delpastre es reconeguda coma l'un dels autors occitans los mai importants al nivèl de Joan Bodon, Bernart Manciet, Reinat Nelli o encara Max Roqueta. Darrièrament, lo CIRDÒC de Besièrs e la bibliotèca de Finistèra organizèron una mòstra sus la vida de doas femnas poètas païsanas : Marcela Delpastre e Anjela Duval (escrivana bretona).

Clamença Brenuchon

I a pas d'atge per cambiar lo mond

«Fargaires de possibles» (Bâtisseurs de possibles) lanza un concors pels enfants, de 6 a 12 ans, per fin de trapar de solucions als problemes del mond. Aqueste projècte, iniciat en 2013, es desenvolupat per l'associacion Synlab e lo sosten de mantun parteneri (CONOPé).

Es un movement d'enfants actors de lors aprendissatges, de lor vida e de la societat.

Es inspirat del movement internacional, *Design For Change*, de 25 milions d'enfants que cambian lo mond, present dins 35 païses. En França, ja 500 ensenhaires e mai de 4000 enfants participan.

A travèrs un marchament pedagogic en 4 etapas los enfants son convidats a prepausar e realizar lors idées per melhorar lor escòla, lor barri o la societat. Prenon consciéncia que pòdon èsser de ciutadans actius tre ara.

Aital identifican un problema que los preocupa, imaginan la(s) solucion(s) possibla(s), la(s) realizzan e la(s) partejan.

A la fin de cada annada una jurada recompensa los melhors projectes.

Los subjèctes faches en 2015 son eclectics:

venda de pastissons per ajudar los enfants victimas del ciclon a Madagascar en 2014,
realizacion d'un vergièr conservatori per partejar las espècias,
una accion per arrestar lo degalhatge de l'aiga.

Pels ensenhaires, «Fargaires de possibles» prepausa un «kit» pedagogic a gratis (fichas pedagogicas, supòrts pels mainatges de telecargar, aisinas concrètas de mesa en situacion...). Aquesta iniciativa pòt èsser mesa en plaça, quand la classa o decidís, sus mantuna sesilha setmaniera repartidas sus l'annada tota o sus un trimèstre.

Gouyon Cindi

UNA JORNADA A ARANCOU

Soi estat convidat a passar la jornada amb los regents e regentes que seguissián l'estagi de formacion continua "Culturas a Calandreta". Es estat organizat per Isabèu Vergnes regenta a la Calandreta de Pau. Lo tèma èra "Lo País Basco" e se debanèt a Arancou, un pichòt vilatge entre Gasconha occitana e País Basco.

Arancou es sul camin de Sant-Jaume de Compostela e lo jaç ont èrem es fait per albergar los pelegrins.

Pendent aquela jornada avèm partejats pelòta e tambornet, mercé a la Emilia de la Calandreta de Narbona (La Granhòta).

Vesèm plan la plaça de la pelòta pels bascos amb lor fronton dins cada vilatge. Emilia nos diguèt qu'aguèrem en Lengadòc de frontons exteriors pel tambornet que ara i son pas mai...

La tantossada aguèrem l'astre d'ausir una conferéncia de Claudi LABAT a prepaus de la mitologia basca e çò que ne podèm faire per tornar trapar la nòstra, e los ligams amb la d'Euròpa tota.

Mercegi fòrça la còla de Pau e Isabèu d'aver rendut possible aquela jornada que m'a balhat lo vam que cal e una ajuda per la classa e la meuna cultura occitana.

- OULES Sebastian

UNA PROPOSICION DE LEI

Lo 14 de genièr, una proposicion de lei a l'entorn de las lengas regionalas foguèt discutida a l'Amassada Nacionala. Aquela lei, prepausada per un deputat del partit ecologista, voliá renforçar l'usatge de las lengas regionalas a l'encòp per d'ajudas a lor ensenhamant (ajuda al finançament de las escòlas associativas, mai de preséncia dins l'ensenhamant public) e per una melhora visibilitat d'aquelas lengas dins l'espaci public (senhaletica bilingüa) e audiovisual (lor balhar una plaça dins totes los mediàs). Aquela prepausicion de lei foguèt fòragetada pels deputats, amb un vòt fòl : 13 per e 14 contra... Me podriáí arrestar aquí, e sonque dire qu'aquel nivèl de participacion «estratosfèric» demòstra plan l'interès que pòrtan los elegits de la Republica Francesa a la question de las lengas regionalas. Auriam poscut esperar d'un governament que se ditz d'esquèrra un pauc mai de consideracion per un subjècte cultural tant important. Semblariá qu'a esquèrra tan coma a drecha, lo jacobinisme fa flòri encara uèi. Aquela paur de la diferéncia, de l'identitat e de la lenga regionala, es pas un pichòt afar pels nòstres deputats : d'aprèp çò reportat de la discutida a l'Amassada Nacionala, la lei foguèt, abans d'èsser prepausada, pelada de totes sas partidas las mai «reïvindicatoras». Per se rendre compte, cal plan comprene que quitament de causas pro «simples», coma la senhaletica de las carrières en lengas regionalas, se pòdon pas far sul pic : cal esperar que los bastiments o las carrières sián renovats...

Aquela proposicion de lei, s'èra un ensag sincèr de faire un primièr pas cap a la defensa de las lengas regionalas, ne'n demòra pas mens una prepausicion mòlassassa. Se l'objectiu es de protegir e salvar las lengas regionalas de l'avaliment, la senhaletica e las classas bilingüas i farián coma un bufal al cuol ! Una immersion totala, coma se pòt trapar dins Calandreta, representa pas mai de 18 % del temps d'esvelh dels mainatges, contra mai de 72 % pel francés. Es a dire que per un mainatge en classa bilingüa, l'occitan pren una plaça que representa pas mai de 9% de son temps d'esvelh... Alara , doas causas : 1) Es pas amb aquò qu'anam salvar la nòstra lenga e la rendre populara (dins las doas accepcions) e 2) Francament, es vertadièrament aquò que fa paur a la Republica ??? Solid, cal pas tirar sus l'ambulància. Mas perque pas pantaissar a mai, a de vertadièras prepausicions per balhar a las lengas regionalas lor plaça tota, bèla ? Nos empacha o pas, la societat actuala, de pantaissar a una societat vertadièrament justa, vertadièrament egalitària ?

Quand encontrèrem una de nòstras mairinas, Anna-Maria Roth, nos diguèt quicòm qu'es demorat dins nòstres caps a totes : «Sabiam qu'èrem los darrières anèls de la cadena, los darrières qu'avián la causida : ensajar de salvar la lenga, o la daissar morir». Aquela frasa, incrediblement fòrta, l'ai tornar trapada dins la boca d'un deputat : «A la fin de las annadas 70, un òme politic alsacian fòrça actiu dins lo mitan cultural, Germain Muller diguèt : « Mier sinn de letschde, d'aller letschde » – « Sèm los darrières, los tots darrières » a parlar l'alsacian.». Auel sentiment sembla pro prigond per d'unes. Mas uèi, podèm dire sens paur qu'aqueste periòde es acabat ; es pas mai ora de se far de lagui, d'aver paur de l'avaliment de la lenga : es ora de ne'n voler mai ! Bolegam nos per balhar tota sa plaça a la nòstra lenga !

Chancar Ratiney

SOVENIR D'ENFANCA

Sovenir d'una femna que parlava dau travalh de son paire li a fòrça longtemps.

Vaqui çò que disiá dau mestier que se sonava lo pòrta-bala.

« Mon paire a fach lo pòrta-bala mai de detz ans.

Partiá ben d'ora lo diluns de matin ambé lo lachier per anar dins las valeias reculaas per tota la setmana.

Portava sus l'esquina «la bala» : èra una caissa ambé tiradors e, dedins, objectes de merceria (per coser : fiu, agulhas), bricòlas d'òme, besiclas, brústia per las dents ambé lo dentrifici «Gibbs», de pinceus per se rasar, de penches per los peus, puei de bonas per los mainats. Lo monde sabiá ben que lo pòrta-bala sariá dins lo vilatge dos o tres jorns. Doncas, totas las familhas s'organizavan per lo far manjar e durmir.

Quand lo pòrta-bala arribava, era la festa per totes, non solament vendiá, mas contava pereu d'istòrias e de novelas dau monde, perque a n-aquela epòca i aviá pas ges de television. Alòra, lo pòrta-bala era pereu lo colportaire de las nòvelas dau monde ! »

Vaqui un bel testimoni d'un mestier ancian qu'era fòrça utile li a longtemps, dins nòstras campanhas retiraas .

Celina MALFATTO

ASTRO-LENGA

Astrò-lenga legit dins lo cèl estelat del «diccionari d'expressions e locucions occitanas» de Maurici Romieu, Andrieu Bianchi e Loís Gaubert.

Marran : Aquesta annada esperetz pas vos repausar. Auretz ni pausa ni trèva.

Taure : Ongan auretz lo nas cròi. Seguissètz la vòstra bona intuïcion.

Bessons : 2016 serà una annada plan risolièra per vos. Vos esclafaretz coma de padenas.

Càncer : Atencion a la vòstra santat. Metetz una eissarpa se volètz pas tossir coma un clapàs.

Leon : Una dintrada de moneda per vos aquesta annada. Anatz i sens vergonha se volètz comprar tot çò que vos fa gonheta. En 2016 menaretz una vida de cocantha !

Verge : Vos laissez pas menar pel nas se rescontratz qualqu'un maissant coma un lop. Auretz lo demai e faretz miranda.

Balança : Serà una annada de rescontre. Se sètz ja amorós, vòstre calinnaire e vos, vos amaretz coma doas pomas.

Escòripi : Mèfi a vòstre porta-moneda. Seretz prodig coma un panièr traucat.

Sagitari : 2016 vos réservé de situacions plan dificilas pel primièr trimèstre. Siatz rasssegurats, vos tiraretz de pels escopits e lo demai de l'annada, vòstres pès tocaràn pas terra.

Capricòrn : Aquesta annada seretz d'accòrdi coma cant e musica. Ne profeitaretz per vos far d'amics durables sul camin de vòstra vida.

Aquari : Ongan ganharetz d'argent coma de terra. Aprofechatz de vòstre bonur mas ajatz l'uèlh suls amics duscas a la borsa.

Pis : Vos caldrà d'oli d'endura per suportar vòstra familha. Costat trabalh, auretz d'oportunitats de mancar pas. Siatz coratjós a punt mannat e tot anarà plan.

Magali Marty e Cindi Gouyon pels tèxtes,
Sebastian Oules pels dessenhs.

Mercejaments :

Al CIRDÒC per lor present d'abonament a la Setmana per la còla tota.

A la Setmana per lor plan polit article sus la batejada dins lo jornal 1040 del 15 de decembre.

LA CÒLA APRENE 1 VOS DESIRA UNA PLAN POLIDA ANNADA 2016 !!!

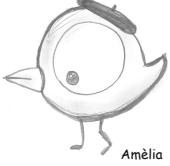
La Moscaïrola, jornal a gratis, d'escampar pas en carrièra APRENE. MVA n°116 General Margueritte - 34500 Besiers Tel. 04 67 28 75 36

www.aprene.org Responsable de publicacion : Patrici Baccou Cap redactrica e Mesa en pagina : Amelia DARLES--DAYONI .

Jornal 5 - Còla Aprene 1 2015/2016 - Genièr

Moscairòla

de Berret

Amèlia

LIBERTAT
PAUL ELUARD

Sus mos quasèrns d'escolan
Sus mon pupitre e los arbres
Sus la sabla sus la neu
Escrivi ton nom

Sus los imatges daurats
Sus las armas dels guerrièrs
Sus la corona dels reis
Escrivi ton nom...

... Sus l'absència sens desir
Sus la solitud nusa
Sus las grases de la mòrt
Escrivi ton nom

Sus la santat tornada
Sul risc desaparegut
Sus l'espèr sens sovenir
Escrivi ton nom

E pel poder d'un mot
Recomenç i ma vida
Soi nascut per te conéisser
Per te nommar

Libertat

Extrach de la revirada d'Aurèlia ESCHALLIER

Memòries de jòcs

Dempuèi lo 17 de novembre e fins al 31 de març de 2016, lo musèu del Besièirenc presenta una exposicion sus las joguinas ancianas, intitulada « Memòria de jòcs : l'atge d'òr de las joguinas de 1870 a 1914».

Aqueste periòde es abans tot lo rebat d'una societat en plenes mutacions tecnologicas. De mai l'arribada de l'electricitat e de la mecanizacion van aver de repercussions dins la colleccio de joguinas : tren electric, veitura pels enfants...

Es un periòde ric ont las primièras joguinas educativas foguèron creadas. Importants dins la vida de l'enfant, aquestes jòcs fan descobrir lo quotidian dels adultes. Als travèrs de «mesa en scèna-mestiers», las joguinas transmeton l'imatge de la societat de la fin del segle 19 e de la debuta del segle 20. Aital, los dròlles aprenián los mestiers de la bòria mas tanben lo de soldat e las dròllas aprenián çò que fasiá una bona femna d'interior....

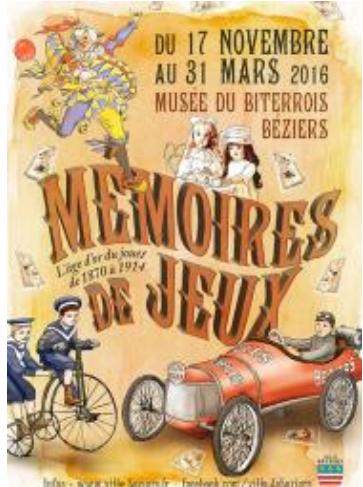
Mai de 200 jòcs francéses e alemands son expausats, d'unes apartenon al musèu, los autres venon de collections privadas. La presentacion se fa a l'entorn de 5 tèmas principals: los jòcs d'adreiça e de societat, los jòcs d'aprendissatge, los jòcs militars, los jòcs de sciéncias e tecnicas e los jòcs d'interior.

Bona visita!

Cindi GOUYON

Exposicion dobèrta del dimars al divendres de 9 oras a 5 oras e la dimenjada de 10 oras a 6 oras. 3 euros pels adultes e 2 euros

Jornal 6 - Còla Aprene 1 2015/2016 - Febrèr

Aprene a viure en occitan

15/02/2016

23:21

Vaquí i soi arribat, la tempsada ont parlar francés ven penible. Me desrevelhi en occitan, parli per messatge als collègas en òc. Arribi al trabalh e parli, charri e expliqui en occitan. Mas en çò del fornièr, "Adieu, vos pòdi prene una bagueta?" Me fa un morre de carpa que vegèt pas l'aiga dempuèi mai de 48 oras. Li me cal parlar francés, lenga comuna. Es estranya aquela situacion, èrem pas tant diferents i a quelques meses...

De que cambièt ? Una lenga a pres una novèla plaça en çò de ieu. Me soveni encara, ma primièra jornada en immersion en Calandreta : una classa de CP-CE1-CE2, un vintenat de mainatges, la classa del Xavi, als Falabreguièrs, a Besièrs. Me'n tornèri lo ser amb una calor al cap, una agitacion aquí dedins, un borbolh de causas. Aviái passat la jornada a escotar, entendre, ensajar de parlar e mon cervèl aguèt un problèma, una subrecarga... Èra plan, mas a aqueste moment : cap al lèit.

Un pauc après, me susprenguèri : èri sus la rocada de Sauvian, dins ma veitureta de l'epòca, e vegèri un òme córrer dins un camp coma un baug e dins mon cap pensèri : "Mas de que nos fa aquel caluc?".

Pensavi en occitan, mon cap me parlava en occitan, òu, legèire, o entedes aquò tu ?!

En occitan, vaquí que soscavi en òc. Pauc a cha pauc las causas se faguèron, e vaquí, ara l'occitan es de pertot.

Qualques temps aprèp per contra descubriguèri una autra causa : amb la familha, dimenge de tantòst, digestion plan longa, fasiam un jòc de «Bachelierat». Evidentament èra en francés. Letra B, Fruchas/Flors/Legums, dins mon cap ausissi "Betteraves" mas quand ven lo moment de l'escriure, vaquí la paret que se puje soleta davant ieu, sabi pas pus cossí s'escriu. Non pas que sàpia escriure "Betteraves" en occitan, non, mas los còdes èron pas utilizats dempuèi un fum de temps, e èri percut, podiái pas mai escriure dins la mieuna lenga mairala. Comenci de prene consciéncia d'aqueles nivèls, escalons, dins lo mieu aprendissatge de la lenga. La lenga s'installa plan, e chic a chic la frontièra entre francés e òc desapareis, tot va plan, chic a chic lo borbolh s'apasima. Chic a chic ? Chic a chic ? De qu'es aquò ? Perque ai dit aquò ? Perque l'ai pensat ? De que vòl dire ? A, e òc, lo borbolh s'apasima, en fait s'apasimèt ja. Vaquí que nos mandèron, ma volontat e ieu, en Biarn, aval. Me soveni encara cossí se debanèt l'anònacia. Èrem un matin de setembre, a APRENE, èri tardier dintrèri dins la sala e tot lo mond me mostrèt un papieròt, "Ont vas tu?", "-Ginhac!", "e tu?", "-Carcassona", "e tu?", "-Aurenja", e respondèri : "E ben vas luènh !". Lo Shankar me diguèt, lo te cal anar quèrre lo papieròt. Alara i vau e en dintrant dins lo burèu d'APRENE ausiguèri lo Patrici que me diguèt : "A Sebastian !", oi oi oi, me demandèri de qu'èra aqueste biais de parlar, aqueste "A!". Non pas qu'èri tardier, non, èri esperat. "Veni quèrre mon papieròt", "Ten, assèta te, ..., t'avèm mandat a Pau pel remplaçament ! Te va plan?", ieu, susprés, mas content, estrambordat, "E òc ! Anem ! Perque pas. A Pau, A Pau !". E tornèri lo cap plen de questions cap a la sala. Mas sul camin me demandèri "Mas aval, aqueles, parlan pas la meteissa lenga ! Cossí vau faire ?!". Me soveni encara de la responsa del Patrici : "Boò ! Te'n fagas pas, tot anarà plan." Me pensèri : «Evidentament se prenèm las causas aital, tot va plan». I anèri aval.

Lo primièr jorn en classa, "Uuff" quin cambiament, entre suspresa e recèrca. Primiera jornada coma la dins la classa del Xavi, lo cap emborbolhat ! A la debuta capitèri pas de saupre qual èra l'enorciator dins las frasas, ont èra lo subjècte... En conselh, vos disi pas ! (mas vos disi totun), foguèt quicòm de non pas saupre qual parlava de qual. E fin finala aquela tempsada passèt, descubriguèri l'autre occitan, lo que se parla a l'Oest, faguèri totes los ligams possibles, tornèri faire de ligams amb lo Castelhan. Bon, èra la profusion amb tot çò que reçaupèri de l'un o de l'autre. E venguèt lo temps de tornar, de tornar al país. Lo diluns, a APRENE : «Adieu», e que comencèri de parlar Gascon, (direm Biarnés pels orgulholes d'aval). Lo mond que se metèt a rire, a me demandar de que parlavi, de que voliá dire. Èri tornat mas amb una sacassassa de mots gascons. Comença ara lo moment de desseparar las doas variantas. Quin rambalh, vos disi pas. Fa un bon moment e capiti de non pas mesclar, mas de temps en quan un pichòt "Que" o un pichonet "tà" mai simple d'utilizar que lo nòstre "per" se passeja. Basta, mon aprendissatge, serà pas jamai acabat, mas pel moment aquel camin me fa rire. Es aquò tanben, benvenuts a Calandreta, creses pas a l'Immersion tu !? T'en vau balhar se vòles ! Vos daissi, devi aprene "Vaquí lo polit mes de mai", que la setmana que ven partissèm en Provença.

Ten aquí d'autres occitans tanben. ANEM !

Sebastian/Sebastiaà OULES

Res

De que dire quand as pas res de dire ?
Cossí trapar una idèa, quand totas te semblan fugir ?
Se copar lo cap, a ne se traucar la tèsta,
Ensajar d'espatar la pòrta que demòra tampada,
En èsser per la posca
Venir fòl, caluc, baug,
Ne'n poder pas mai e penjar la meca
Decidir de pas mai soscar, de tot arrestar,
E dins l'immensitat del grand res,
Véser, al luènh, un pichòt daquòs que sembla pas a res.
Lo daissar venir, grandir,
Sens res faire,
Sens i pensar,
E enfin l'aculhir en son sen,
L'abraçar, lo potonejar,
E se dire que fins finala,
La melhora causa de far,
Èra de pas res faire

Chancar RATINEY

Legenda del pichòt nom del vilatge de Cessenon

Un jorn qu'un fort auratge negrejava lo cèl,
Amont al cloquièr, sonava la campana.
Lo campanièr, nommat Tantan lo vièlh,
Que fastià ressondir lo flanc de la montanya
Entendèt una votz, que i diguèt « CESSE ! »
O sinon par Satan, je te fais la promesse

Que la foudre à l'instant va s'abattre sur vous*.

Tantan qu'era testut, li diguèt : « Qu'es aquò Cesse ? — Non. »
Lo nom es demorat desempuèi CESSENON.
Aguèt pas dich aquò, qu'un grand bruch de troneire,
Acompanhat d'eslhauces, faguèt tremblar la terra
E dins aquel moment lo campanièr Tantan
Se trobèt emportat sul pòrge de Tanben.

Aqueste tèxt ven de la tradicion orala. Son de vèrses originals d'un poëta local.

*Siquenon, per Satan, ne te fau la promessa

Que lo fòlzer, subrà, te tombarà dessús

Marianna SOUCHE

Lo Rock de la masca

Dins una bauma niera e possierosa , au mitan de las serps e de las aranhas demorava una vielha, fòrça vielha, fòrça fòrça vielha femna. Degun ausava prononciar son nom, qu'era una ... Masca !!!

Un ser d'uvern, la luna lusiá dins lo ceu, tota redonda, coma un gròs fromatge. La masca, un pauc fòfola, se betec a chantar ... E a picar sus de gamelas ! Somiava qu'era una estar. Òc ! Una estar dau *Rock and Roll*, ben mai bela que totas las fadas ! Alora la nuech, metiá sos gròsses esclòps de fusta, sortissiá dins la neu e s'en anava a la vila ... per raubar de nenons !

E de matin, avans lo prumier rai de soleu, los tornava menar dins lor liech. Ni vist ni coneissut ! Totas las nuechs, dau temps de meses, d'annaas, lor apreniá de juar dau saxofòn, de piano (pianò) e del ukulélé. «Non, non, non ! Ma chanson es en la minor s'impacientava la masca ! Siás mai attentiu o te chanjo en lumaça !» Un jorn, un productor d'espectacles sonec la masca : « Allò ! Allò ! Poietz donar un concert dins nòstra vila de Tartifolha sus Mar ?» La masca se faguec pas preiar ! Sòrtet son aspiroreactor, tots los enfants montèron dessús amb armas e bagatges e partèron vers «Tartifolha sus Mar».

Lo concert fuguec excepcionau e lo succès arribec ben leu. Mas la masca era embestiaa «Coma transportar tot nòstre materiau sus mon vielh aspiroreactor ? Mas òc ! Ben segur ! Chau chanjar de modele !» Londres, París, New York ... Eran accuelhits d'en pertot dins de somptuoses palais. Tot lo monde voliá los veire ! Alora, l'orquestra estranh engimbrec un concert sus la luna. Òc, òc ! Sus la luna ! Per tots los terrenaus ! Mai de sieis miliards d'espectadors eran (èran) esperats ! Se convièron los parents dels enfants a las prumieras lòtjas, sus un satelite, mas ... Avian un pauc paur de montar dins la fusea. « Ò la la ! Aqueus engenhs modernes ...» Siatz segur que poiem pas i anar en velò ?» Lo concert fuguec un enòrme succès. Se n'en parlec sus Jupiter ! Los saturnaus e las saturnasas dansàvan lo Houla Hop. Mas lo lendeman de matin, los enfants trobèron la masca au mitan de las serps e de las aranhas. Bolegava plus, aviá dau mau per parlar. « Aaa ! Compreno pas çò que m'arriba, aquò fa mai de tres cents ans qu'era estat pas alassaa coma aquò » gemissiá la masca. Alora un darrier còp, los enfants jueron per ela, tot doçament lor mai grand succès : «Lo Rock de la masca». E subit, coma per miracle ... La masca se desvelhec ! Prenguec lo micrò, e se betec a chantar de mai en mai fòrt ! D'un còp solet, totes las estelas s'aluguèron dins lo ceu e dancèron ambé lo soleu. Una estela novela era naissüa.

Celina MALFATTO

D'apres lo conte en francés « Le Rock de la Sorcière » de Stéphy

Recèpta: *Lo pastís*

Ingredients

- 1 kg de pòrc magre
- 1 kg de fetge de pòrc
- 1 kg de tindèla
- de cairatons de codena de 2 cm de costat
- de fuèlhas de lausièr
- 14 g al quilò de sal fin
- 4 g al quilò de pebre gris moldut
- espècia segon lo vòstre gost

- de bocals
- una picadoira

- Passar la carn a la picadoira.
- Mesclar las espècias, la sal e lo pebre amb la carn e prestir.
- Tastar e tornar assaborar se n'i de besonh.
- Botar un cairat de codena e una fuèlha de lausièr al fons de cada bocal.
- Botar la carn aprestada dins cada bocal en la quichar fins a 2 cm del bòrd.
- Tampar los bocals e esterilizar dins un esterilizator emplenat d'aiga als 2/3 de sa nautor.
- Daissar coire a fuòc pichòt pendent 3 oras tre ebullicion de l'aiga.
- Daissar refregir los bocals dins l'esterilizator abans de los sortir.
- Plan eissugar e los téner amagat de la lutz.

Lo gost del pastís se melhora amb lo temps...esperatz a temps e léser!

Emilia MAZEL

Adieu Carnaval

Originas del carnaval

Lo carnaval èra un periòde ont lo rei, simbolicament, deveniá un simple estajant e lo paisan deveniá lo rei del carnaval, cadun se mascarava e s'amagava darrièr una masqueta per far tot çò que li èra enebit de costuma. Las convencions socialas, las règlas, tot èra doblidat pendent Carnaval.

L'origina la pus anciana de Carnaval ven de l'antiquitat puèi de la Glèisa catolica. Per l'antiquitat òm trapa l'òrdre reversat dins la cultura babiloniana, grega o romana. La fèsta se passava a la fin de l'ivèrn per celebrar la prima, la feconditat e lo desrevlh de la natura.

Carnaval del mond

Vos anam far viatjar dins quelques carnavales del mond,

Venècia : del 7 al 17 de febrièr, carnaval coneugut per sas masquetas inspiradas de la comèdia de l'arte. Tota la populacion lo pòrta per profiechar de dimars gras e de sos excès.

Riò : del 13 al 17 de febrièr, plumas, sambà, carri. De nombrosas escòlas de sambà son en competicion per far lo pus bèl carri, e lo presentar dins lo famós sambòdròme !

Tenerife : del 21 de genièr al 22 de febrièr, un mes de festejadas dins las carrièras de Santa Crotz, amb de musica, de dançaires e mai encara ! Dins aqueste carnaval òm enterra una sarda a la fin de las festivitas.

Colonia : del 12 al 18 de febrièr, lo carnaval comencèt quelques meses abans mas aquesta setmana es la mai intensa, que s'acaba per lo Nubbelverbrennung, la cremadissa del rei.

Bale : del 23 al 25 de febrièr, aqueste carnaval a una particularitat : partís de nuèch per una passejada a las lantèrnas dins las carrièras, es una granda fèsta populara.

Quebèc : del 30 de genièr al 15 de febrièr, lo carnaval de Quebèc es coneugut per sos jòcs sus glaça, sas escalpraduras de glaça... Lo carnaval a per simbòl un grand bonòme de neu.

Carnaval en Occitània

Pesenàs : Lo simbòl del carnaval es lo polin de Pesenàs qu'es classat al patrimòni mondial de l'Unescò. L'origina ven de la venguda en 1226 del rei França Loís VIII que sa cavala balhèt naissença a un polin, e que per ne gardar la memòria faguèron una estatua.

Albi : Benlèu lo carnaval mai vièlh de França. L'originalitat a Albi es que se pòt tastar un pescajonàs.

Bordèu : La fèsta de las doas ribas se debana lo primièr dimenge de març. Cada annada un país different es onorat.

Limós : Lo carnaval mai long del mond ! Dura tres meses ont cada dimenjada las bandas fan de musica dins las carrièras.

Niça : De febrièr a març, entre los caps gigants que se passejan dins la vila, la fola participa a una batèsta de flors.

Pau : Un carnaval qu'existís dempuèi 30 ans, lo carnaval Biarnés plan coneugut pel rei Sent Pancard, la caça a l'ors, la remesa de las claus e lo famós procès dabans lo tribunal. Ongan, es una novèla còla que pren lo relais, a causit lo tèma de «dubrir/obrir».

Amèlia DARLES-DAYON, Magali MARTY, Clamença BRENUCHON

Sorga imatge: http://luc.grelliche.free.fr/Luc_Pages/luc-limouxMulti.html

« Se cantatz pas, Mos amics, ieu m'arrèsti... »* De refranhs per (tornar-)dançar...

En mai de la farandola, coneissèm en Ròse-Aups doas menas de danças collectivas, lo branle e lo rigaudon, que fuguèron practicadas d'un biais tradicionau fins a la debuta dau sègle 20.

Sovent portadas fins a nosautrei per de refranhs a dançar encara presents dins la memòria collectiva, nos parlan d'escambis e de metissatges coregrafics entre mesadiers davalats dei montanhas e paisans de la plana comtadina. Aquelei refranhs servissián a se rampelar l'aire de la dança mai tanben a la menar au son de la votz, "au tralala" e a marcar son ritme... Lei podèm cantar ambé d'enfants, e en travalhant la lenga e la musica tot d'un temps sentissèm ben venir lo vam de lei dançar...

Entre lo Daufinat e lei versants èst dau Massiu Centrau (Cevenas, Vivarès), lo rigaudon es encara practicat. De violonaires (coma Emile Escalle) fuguèron collectats per de musicians-cercaires dins leis annadas 1970-80, qu'an mes en plaça de talhièrs de practica collectiva per lei trasmetre. E desempuèi quauqueis annadas d'escambis a l'entorn dau rigaudon existisson entre "La Compagnie du Rigaudon" que demòra dau costat de Gap e lo collectiu cevenòu "Manja-Pelos » a l'escasença de la Fèsta dei violons popularis de Sauve (Gard) au mes de junh.

Lo rigaudon se dança sus doas frasas musicalas, una passejada en fila circulara rapida, sens se tenir la man, puèi lo pas de rigaudon sus plaça (en se desvirant vers lo partenari de derrièr, puèi vers aquèu de davant. Ex. de rigaudon dançat e cantat sus aquela video "rigodon disco"). Madame de Sevigné parlava ja de rigaudon dins sei correspondéncias e pòt èstre interessant d'escotar çò que n'en fasián Lully, Haendel, o Rameau dins una version de musica de balets barròcs (e mai si lo cant i es mens present e « l'accènt » de la dança different...)

Lo branle es una dança encara mai anciana (Edat-Mejan, Renaissença) en cadena dubèrta. Mai coneguèt pas en Savòia de revivalisma semblable a aqueu dau rigaudon en Daufinat. Dins leis annadas 1990, lei gens n'en cantavan encara de refranhs en francoprovençau, e se sovenián dei noms de violonaires que ne jogavan. Podriam somiar la construccion d'un pont entre lei nautas valadas d'Ossau onte lei branles son totjorn dançats e aquelei de Tarentaise per s'entrajudar a tornar-practicar aquelei rondas cantadas.

*Quatorze filhas de vers Establet
Corrian totei après lo même aucèu
Mai aici lei nautrei fan pas coma aquò
Chascuna atrapa lo sieu d'un còp
Rigaudon dei Baronnias (Droma)*

*Paura gramusa t'an copat la coa (bis)
T'an copat la coa e mai la testa paura bèsti
1. t'an copat la coa per lo sopar
2. t'an copat lo nas per s'amusar
Rigaudon dau Vivarès*

*Nossa tsatta a fa su tsateun
Deun la rètse de l'ano
E l'èi n'a de gris, de nèe
de blan et de dzano, tralala...
Branle de Savòia*

*« Se cantatz pas, Mos amics, ieu m'arrèsti ! Se cantatz pas, ieu me vau arrestar !» formula emplegada a Mende per lo cantaire que demandava a èstre remplaçat per pas copar la dança (in Louis Lambert, Chants et chansons populaires du Languedoc).

MOSCAIRÒLA DE BERRET

Clamença

Un gos plan occitan !

Podèm dire que la nòstra cultura occitana es una cultura del pòble. Sens la redusir sonque a aquò, dins nòstra cultura lo mitan paisan a una plaça bèla : vinhairon en lanas, pesquièr al ras de la mar, pastre de la montanya a las Lanas.... Nos anam centrar aquí suls pastres a mai sus lors gosses. Vaquí una raça plan Occitana, lo Pastre dels Pirenèus que trapam tanben coma « labrit ».

Aquela raça de gos se trobèt dins Pirenèus tot cap al segle XX, e ara se trapa dins lo monde tot. Es una raça de menaire de tropèls, a non pas confondre amb lo Montanya dels Pirenèus que sonam, « Paton ». Lo nòstre pastre, a fòrça aspectes visuals que son plan diferents entre doas valadas dels Pirenèus. Mas adara podèm desseparar doas menas de gosses menaires.

Lo Pastre dels Pirenèus pels longs, e lo Pastre dels Pirenèus fàcia rasa. Las doas menas son plan diferentas pr'amor que son pas originàrias del meteis endreit dels Pirenèus. Lo primièr ven mai de las montanyas, nautas e mejanas, e lo segond ven puslèu del Piemont Pirenenc e de las lanas.

Un Pastre plan actiu, qu'a totjorn enveja, quand lo polit cèl dels Pirenèus fa de las sieunas totun. Plen d'activitat, d'enveja, es un gos que mòstra una vertadièra aptitud al travalh que siague de travalh al tropèl coma se faguèt amb totes los animals de las bòrias de l'epòca, o las activitats cinofílas de uèi, "agility", "fly-ball", recèrca utilitària, oberitmada, e tant d'autras. Es un gos que va al travalh coma las fedas a la sal.

Tenir de mercejar los propietaris dels gosses que son dins las il·lustracions, per lors produccions de noiridotge, Laetitia Cabrol, Armelle Villot e lo del Champs d'Onix, Norbert Gainche e lo noiridotge del Pic d'Espade.

Sebastian Oules

De qu'es aquò, de qu'es aquò una «trabola» ?

Aquel mot es únicament lionés. Lo primièr que l'utilizèt es Nizer du Puitspelu, dins un jornal publicat en 1894. En fach, citèt sonque lo vérbe «trabolar». Lo vérbe «trabolar» ven de «tra» (trans) e de «bolar» (rotlar). Una «trabola» es un camin reservat als pedons, sovent estrech, començant per un corredor de dintrada e traversant un o mantun edifici per religar una rua a una autra. Es impossible de datar l'aparicion de las primières «trabolas». A la Crotz-Rossa, las «trabolas» an per origina la construccion dels immòbles del canut.

Clamença Brenuchon

Lo pòrta-mantèl

A flor e a mesura que los enfants dintran, aqueste pòrta-mantèl se carga de mai en mai. Sèm en febrièr, los mantèls cauds tenon de capuchas de forradura. I a d'eissarpas que rebalan pel sòl, de bonetas que s'escapan, de sacas plenes de chocolat e de bescuèches qu'espèran de se far manjar, sens doblidar lo dodo e la chuca, totjorn aquí en cas que.

Aqueste pòrta-mantèl me truca. Es trop naut pels mainatges que devon totjorn demandar a d'adultes de penjar lors afars. Quand es ora de dintrar de recreacion, sovent los mai grangs de l'escola ajudan los pichons. Pasmens ai l'impression de passar mon temps a tirar e metre de mantèls e çò que m'atissa es que trapi pas sul pic lo bon mantèl, lo bon gostar, la bona chuca.

« - Leonòra, disi a la regenta, quand serai dins ma classa, metrai las plaças del pòrta-mantèl per òrdre alfabetic. Coma aquò, perdrai pas de temps per ajudar los pichons !

- A òc. D'acòrdi, mas aquí es diferent. I a totjorn un pichon plaçat a costat d'un mejan.»

E bim ! Èri a soscar a mon confòrt, a mon temps perdut, a mon enèrvament e aviái doblidat lo mai important : los enfants. Un mejan a costat d'un pichon ? L'aviái quitament pas vist. Èri passada a costat de la cooperacion d'aqueste biais de far.

A ma descarga, aviái pas poscut veire los mejans ajudar los pichons. Per poder aquò far, cal mesurar la talha d'un mainatge de CE1 al mens.

Se metre a nautor del mainatge me fa pensar a aquesta frasa de Janusz Korzak dins «Quand je redeviendrai petit» 2007 :

«Disètz :

- Es fatigant de se trachar de mainatges.

Avètz rason.

Apondètz :

- Per de que nos devèm metre a lor nivèl. Nos baissar, nos clinar, nos corbar, nos apichonir.

Aquí avètz mancat. Es pas aquò qu'es fatigant, mas lo fach d'èsser obligat de nos elevar cap a la nautor de lors sentiments. De nos dreïçar e nos arborar, nos metre sus la punta dels pès, de nos enauçar. Per los nafrar pas.»

Magali Marty

Talhièr d'escritura amb Xaví e Corina del 17/02/16

Grana

Pichòta grana,
Tota pichòta pichòta,
Tan pichòta qu'entre mos dets
    Ai paur de t'espotir.
Un marrit movement de man,
    E vaquí que te pòdi pèrdre
Dins l'immensitat d'un monde
Qu'es pas encara a ton escala.

Semblas mai mòrta que viva,
    Pasmens carrejas amb tu
L'espèr d'un formigament de vida
Que demanda pas que d'espelir.

Un pauc de tèrra, un pauc d'aiga,
    Solitària dins ton grand lièch,
Mas enrodada d'un fum de vesinas;
Esperaràs lo grand viatge cap a la Tèrra
Per t'espandir e mirgalhar nòstres uèlhs.

Serem aquí a t'agachar, t'asagar,
    Te veire créisser e florejar,
Dins l'espèr de l'aparicion miraculosa
De tas produccions meravilhosas.

Mas pel moment siás encara pichoneta,
    E amai se sèm preissats, excitats,
    Nos cal te daissar de temps;
    De temps per grandir,
    De temps per t'afortir,
    De temps per viure e venir
Non pas la que volèm que vengas
    Mas plan la que vendràs.

Shankar Ratiney

Rencontre

Rencontre d'un jorn,
Rencontre d'una vida,
Separacion de quelques oras, totjorn,
Enlaçament, encara e encara.

Dobtes , interrogacions
Remesa en question
Dins aquell novèl país,
per ieu es pas res.

Aprene a aprene,
Aprene a entendre,
Aprene a dire e tornar dire,
Aprene a ausir.

Coma un sens papièr,
En traversar una frontièra,
Qu'acceptarà, que reçauprà, balharà,
S'amagarà darríèr

Puèi, s'adaptarà, se dobrirà,
La clau de la lenga la prendrà.
Coma el, m'adaptarai, me dobrirai
Coma el, la clau de la lenga la prendrai.

Cindi Gouyon

Talhièr d'escitura amb Xaví e Corina del 17/02/16

100 exemplaris d'aqueste numerò ne constituisson l'edicion originala. Tres paginas foguèron estampadas e decoradas en talhièr d'estampariá. Causiguèrem de daissar la devinhòla recampada al moment de l'afortiment de lenga en Provença dins sa grafia originala del sègle XVII.

Còla viralenga: Aurèlia, Sebastian, Amèlia e Clamença

Còla devinhòla :Emilia, Valèria e Marianna

Còla poësia : Celina, Cindi, Magali e Shankar

LA LEGENDA DE LAS DEMEISELAS COIFAAS

Dins las Aups Nautas, a Theus, s'auçan d'estranhas colonas rochosas susmontaas d'una peira larja. Son sonaas «Demeiselas colfaas» o «chaminèlas de fadas». Aquela curiositat a una explicacion scientifica mas pereu una explicacion subrenaturala.

Un còp era, un jovent que se sonava Guilhem. Chasque jorn anava querre de bolset dins la selva per sa maire que demorava dins un chasau. Guilhem amassava de bosc quant apercebec una granolha dins una clariera. Una granolha jòlia verda als uelhs d'aur, en perilh perque anava estre bofaa per un rainard. Lo garçon fonsec sus lo volp e emportec la rana vers eu.

L'endeman, trobec la granolha qu'era assetaa sus la taula e que renava. La bestia sautec per la fenestra e s'enfugec dins la selva, en laissant darrier ela un borson emplenat de peças d'aur. La maire dau jovent tombec de genolhons.

Gràcia a aquest argent, Guilhem polec anar a l'escola. Aprenguec a legir e escriure : fuguec intelligent e viatjec dins lo monde entier.

Quora tornec venir al vilatge, aviá pas eissubliat la granolha. Anec dins la selva per la mercejar. La rana l'esperava dins la clariera, quilhaa sus un liri. Lo garçon parec la man, l'animaau i escalec dedins e li donec un balsat. A aquest moment la granolha se chambiec en ravissanta filha a la rauba verda ambé sus la testa un chapèu plat : era una fada. Se marièron.

Allàs, au vilatge, lo monde envejoses acusèron Guilhem d'aver passat un pacte ambé Satan e vendut son arma au diable per un borson d'aur. Excomuniat per lo curat, lo jovent fuguec fòrabandit.

La fada desesperaa s'en tornec ganhar dins la selva, prenguec sa bagueta e se picec lo pitre en se renegant. Tot d'un còp, se chanjec en estatua de peira e de terra ambé sus la testa un chapèu de lausa. La veïci demeisela coifaa per l'eternitat. Fòl de dolor, Guilhem invoec la reina de las fadas que lo chambiec en còrp. L'auceu nier desplejec sas alas lusentas e volec dinqu'al ravin onto se pausec sus l'espatria de sa ben-almaa

Es d'aquest temps que data l'afeccion dels còrps per las «chaminèlas de las fadas».

Celina Malfatto

Un novèu diccionari dins nòstra sala de classa

Belèu un novèu diccionari dintrrà dins nòstra classa d'estagiaris d'Aprene 1.

Un usuau onto podrem trobar lo biais de parlar dins lei diférents dialèctes dau Daufinat : A per Alpes-dauphinoises H, B, M per Haut, Bas, Moyen Dauphiné, DI per Diois, T per Tricastin, TR per Trièves etc. Amb quauquei occurenças d'au franco-provençau dins aquelei zonas limitas dau nòrd-occitan orientau.

"Le Dictionnaire des dialectes dauphinois par l'abbé Louis Moutier" es estat editat per l'IEO-Daufinat-Provença Tèrra d'Òc (IEO de Droma) e l'Universitat de Grenoble, sota la direccion de Joan-Claudi Rixte, amb un prefaci d'au dialectològ Joan-Claudi Bouvier de l'Universitat d'Ais, especialiste dei parlars de Droma, e sota lei conselhs de Joan-Claudi Bouvier e de Felip Martel.

L'Abat Loís Auguste Moutier, nascut a Loriòu (Droma) en 1831, passèt un temps de sa vida a Taulinhan dins lo Bas-Daufinat, puèi fuguèt curat de Marsana e d'Estiala, un pauc mai au nòrd d'au despartament fins a sa mòrt en 1903. Es coneigut per quauquei tèxtes literaris, subretot per son poèma Lou Rose publicat en 1896. Mètiguèt au punt tanben una gramatica daufinencia en 1882. En 1997, un collòqui i fuguèt consacrat au Monteleimar sota la direccion de Joan-Claudi Bouvier (amb d'actes publicats en 1999 per l'IEO 26).

Conservat a la mediatèca de Valençà son diccionari èra jamai estat publicat fins aquela granda represa dei mai de 25 000 fichas manusrichas de mòts-vedetas que s'acabèt en 2007.

Maugrat que fuguèt estat cap de l'escòla felibrenca dromesa, Moutier faguèt una causida de grafia diférente d'aqueila de Roumanille, dins l'amira d'estre aplicabla a cada realitat fonética. De l'avís dei scientifics, la grafia de l'autor fuguèt reproduchida dins aquesta edicion. Se son travalh demòra pròchi d'aqueu de Mistral, a una autra escala relativament an aquela d'au Tresor, es donc mai dins lo biais de recampar cada varianta linguistica locala. Lo sistèma de transcripciona fonética que causiguèt Moutier èra tanben originau (trobat dins d'obrateges de foneticians alemands e rigorosament estudiat e transposat en API per Joan-Claudi Rixte amb l'ajuda de Jean-Alexandre Cluze).

L'IEO faguèt la causida d'apondre tanben a la fin d'au volum un index per la transposition de quauquei tèrmes en grafia classica (142 paginas dins un ensembs de 902).

vouiteiro [vwit'ejro] (A) s.f. Espace vide, sentier dans un champ, trace de passage sur une récolte.

voulá [vu'lá], vouleyo (M) ; voulà (CH) ; vourà (DI) ; vourao, vourayo (A) ; vouldo (B) s.f. 1. Volée, envolée, troupe d'oiseaux. 2. Rossée. 3. Volée de carrosse.

voulà [vu'lá] (M) ; voulò (H) ; voulá (B) ; vourà (DI) ; vourar (A) v.n. 1. Voler. 2. Courir très vite.

voulaire [vu'lajre], -arello, -airo, -eiro (M) s. et adj. Celui qui vole, qui s'envele, coureur.

Valeria Pasturel

La man qu'escrivià
Pausa la pluma enfin
Per trapar l'aucèl.

Magali Marty

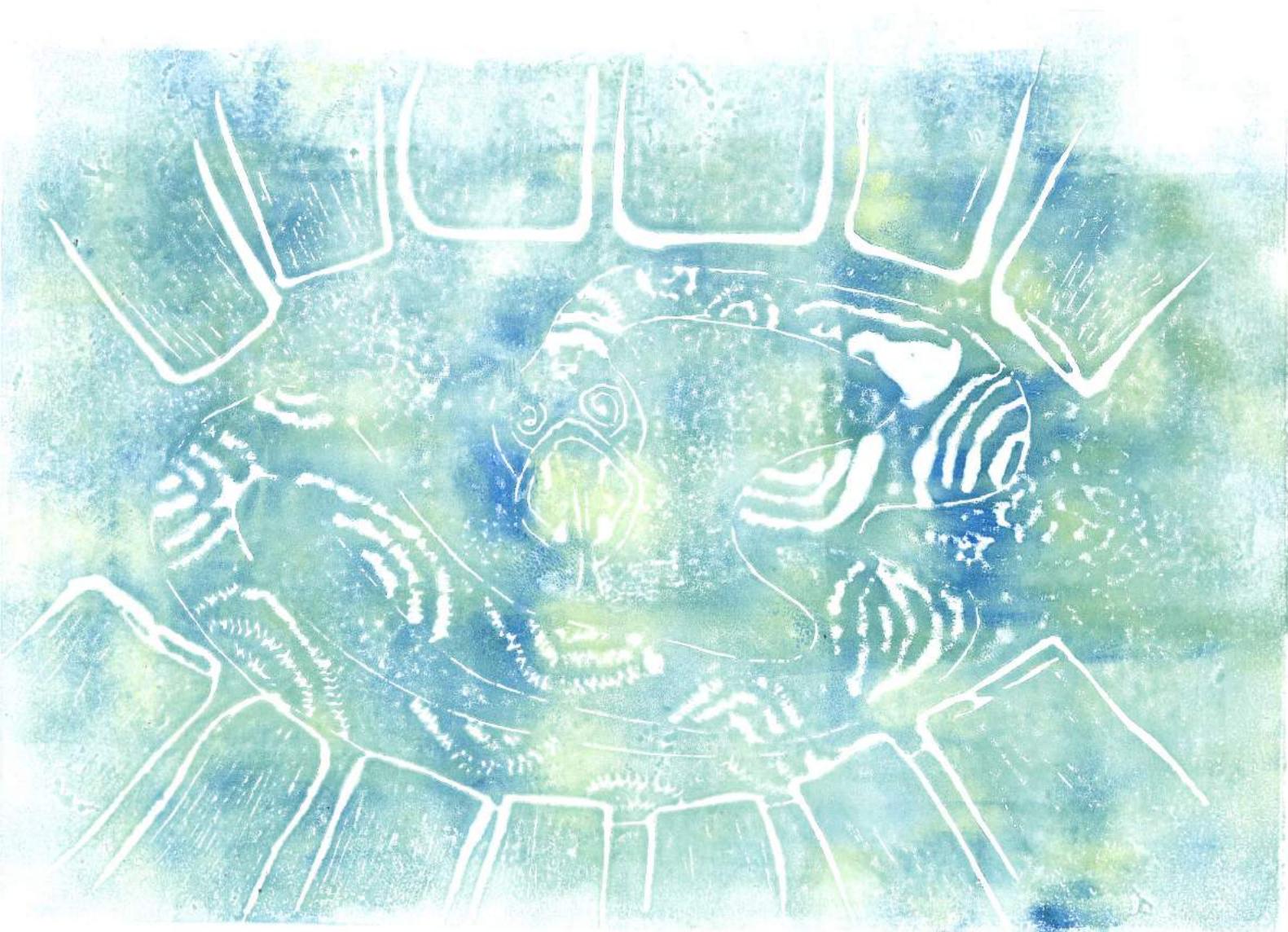
**Mantunas fronflèras
Pasmens un cèl, un solelh
Los metèlisses aucèls
Una volonfat comuna
Lo bonaür**

Cindi Gouyon

D'un Iuec onte logo un sarpen
sian ministres impitouiables
per son ordre matan, rompen
sujets delicious agreables

Jamay rem n'intro impunament
dedin son obscuro caverno
car es embrigat au moument
et gitta dins uno citerno

Jean de Cabanes 1654-1717

Aviái una COBERTa

«Aviái una cobèrta qu' avià besonh
de reflintlontlar, la portère chal
reflinflonflaire per que
me la reflinflonflèssa. L'auriái
melhor reflinflonflada
que lo reflinflonflaire
que me la
reflinflonflèt.»

**JEANNE FRAUX
DEL CANTON D'AUBINH**

Moscairòla de Berret

Zèro degalhs
Refusar- Redusir- Reutilizar- Reciclar

Aquò son los quatre mots que menèron l'autora de «Zéro déchets», Béa Jonhson, a redusir son escobilha a un litre per an tot en vivent als Estats Units, aprèp aver viscut una vida de subra-consommacion infernal. Explica dins son libre tot çò qu'a mes en plaça amb son òme e sos dos enfants per viure una vida mai simpla e mai respectuosa de l'environament. Tota son experiéncia es partida de son malaise. I aviá quicòm que trucava vertadièrament dins son biais de viure e decidiguèt de cambiar radicalament per balhar de sens a sa plaça dins lo monde.

Illustracion del sindròme de **Diogène**.

D'en primièr, refusar : se fasètz mèfi, traparetz que fasèm dintrar dins nòstres ostals causas per de que son a gratis, son polidas, son de presents. I a de publicitats dins la boita a letres, de sacs plastics del magasin, de sobre embalatge (i a qu'a véser tot çò qu'escampam aprèp lo gostar dels pichons en classa), un uòu en chocolat amb una pichòta colhonada dedins... servam ! E tot aquò va acabar a l'escobilha lèu lèu alara que las podèm refusar tot simplament. Refusar lo vase de la tanta Margarida va èsser mai dificil benlèu o de dire a son enfant «Es polit ton dessenh mas lo podèm pas gardar que fasèm l'experiéncia del zèro degalhs !». De segur que la Béa es un pauc extremista mas vendèt un fum de libres. Li caliá anar cap al cap !

Redusir : es possible per una femna de se vestir sonque de doas raubas, doas jupas, doas cauças, una cauça corta, tres tricòts, sèt camisetas, sièis parelhs de cauçaduras, sèt culòtas, quelques cauetas e un sosten. Béa Jonhston capita. Segur que demòra pas dins Aups en ivèrn, mas un parelh de «moonboots» e vaquí, i sèm !

Reutilizar : Coma demanda a sos comerçants de la servir dins de boitas que pòrta ela meteissa, compra pas causas embaladas e se torna servir de sas boitas sens fin.

Reciclar e compostar : Es lo darrièr punt de son caminament e considèra pas aquò coma una solucion que sufís se i a pas tot lo de mai. Ça que la es çò que coneissèm lo mai e qu'una bona partida dels franceses practica. En 2010, 60 de cent dels degalhs fogueron reciclat. Se pòt véser dins las escòlas Calandreta las differentas escobilhas, mai que mai pel papièr e pel compòst. Es una practica d'encoratjar e de felicitar coma dins la classa de Xavi Ferré amb la mesa en plaça d'un vermicompostaire. Òsca !

Aquò far per la planeta de segur mas pas sonque. Quand qualqu'un fa la tria e dona tot çò qu'es pas necite per servar dins son ostal sonque çò que fa mestier es una desliurança de l'esperit e una simplificacion de la vida. Sembla qu'a la debuta es fòrça aïsit e fa respirar l'ostal e los que recaptan d'un biais espectacular. Anar mai luènh dins lo caminament demanda mai d'esfòrç e marca vertadièrament l'engatjament cap a un mièlhs èsser per se e la planeta, un engatjament de renovelar cada jorn e a cada sason. Mas per començar : BON RECAPTE DE LA PRIMA !

Magali MARTY

Pascas e los uòus

1. La tradicion dels uòus de Pascas

La tradicion dels uòus de pascas data a l'Edat-Mejana, quora pendent lo carèma èra enebit de consumir aquela sorga de proteïnas. Atal lo monde se trobava davant una granda quantitat d'uòus per Pascas. Doncas, se prenguèt la costuma d'ofrir d'uòus decorats, en los tintar d'un biais tradicional de roge per onorar la sang del Crist. Puèi foguèron ondrats de diferents motius coma lo del solelh per aver bèl temps, lo del blat per aver una bona recòlta... la tòca èra de los poder ofrir a la seuna amorosa o als seus enfants. Dins las familhas reialas, s'escambiavan d'uòus coberts d'aur.

En Russia e en Ongria, los uòus de Pascas son decorats de fins motius a la cira puei banhats dins la tinta. La cauquilha es ansin pintraa laissant aparéisser los motius sus los quaus la tinta a esquilhat *

Amai l'Edat-Mejana es un periòde emplenat de cresenças e se pòt trapar aquelas pels uòus : un uòu de Pascas amb dos mujòls es un signe d'astre e de fortuna, un uòu de Pascas plantat dins la vinha la para de la granissa, mas se cal plan malfisar d'espotir la clòsca per que lo diable n'i marca pas son nom!

Quant a la tradicion de la suspresa contenguda dins l'uòu, cal pujar al sègle XVIen e d'unas son passadas a l'istòria tant èran excepcionals. Es lo cas de la de l'estatua de Cupidon tancada dins un uòu enòrme de Pascas que foguèt ofèrt per Loís XIV a la dòna del Barri.

A prepaus d'aquel rei se ditz tanben que desenvolopèt l'avicultura. Las galinas se trobavan dins los granièrs e balhavan cada jorn d'uòus pel coquièrs reials. Pendent aquel periòde Menon diguèt «es un aliment excellent e noirissent que lo sant e lo malaut, lo paure e lo ric partejan amassa».

2. Lo repais de Pascas

Per Pascas, la penitència s'acaba e la carn torna sus las taulas. Son las «pascas carnals» coma se disià a l'Edat-Mejana. Los aliments sorga de proteïnas se trapan en abondància : l'anhèl Pascal, lo pòrc, e los uòus jos totas sas formes (moletas, uòus durs colorats...)

Los uòus son mai que mai a l'onor lo diluns de Pascas, jorn ont s'organizan fòrça partidas pel campèstre. Totas las familhas son a far la moleta o pascada.

La moleta es lo plat tradicional d'aquel repais. Se prepara amb las èrbas finas o encara amb de salsissòt copat en dats pichons, mas tanben amb de sucre per acabar lo repais.

Per allusion al fremissent de la moleta dins la padena qu'es tant agradiu d'ausir apuèi la magre carn del carèma, i a una expression que se ditz «rire coma una pascada».

Fin finala podèm dire que los uòus, indissociables de pascas, testimònian d'una tradicion populara anciana. Lo mond tornan començar de ne consumir per Pascas, es a dire a la prima, moment ont las galinas tornan començar de pondre de longa.

*dialècte vivaro-alpin

Dins la vida se passan causas que podèm pas preveire. Alara que en general aimam totes que las causas siaguen seguras e previsibles.
Vivi ieu dins l'incèrt, dins la paur mesclada a l'angoissa.
Cresi que soi pas prèsta de levar aquel sentit.
Ai paur que nòstres enfants visquen dins de condicions incrediblas.
Los pòbles devon èsser units e solidaris dins un combat, quora ne serà la fin ?
Pensi qu'es important de demorar amb los qu'aimam, dire al monde que los aimam, partejar lo mai de causas possibles.

Amelia DARLES--DAYON

*A tu mon amor
Mon tu
O mon mieu
Rarament sens tu*

Cindi Gouyon

Talhièr acrostic, Escòla Limosenca

Quau canta, pensa*

Aver lo cridum (la costuma o l'enveja de cridar) ; la votz corroçada, encolerada ; coma un cridarèu, que li agrada o que a la costuma de cridar ; s'esquieular (cridar d'un son agut, o forçar la votz en cantant) ; parlar ferme (fòrt, a votz nauta) ; amb una votz rudaniera ; cantassejar (cantar a bòudre o cantar faus, aver la votz bovarela, que degun n'en pòu pas pus, ò d'un bornèu ! Valent a dire que brama coma un buòu, coma un góri, coma un vedèu desmamat, coma un ase, coma un patiaire, coma un esglariat, coma un aucelier.

En aver la votz asclada (sonant coma un topin asclat, o coma una cana asclada, fendilhada, de pas confondre amb la quasi omofonia de faire de "canards" - de coacs), o raufelosa ; èstre rau, aver cridat au lop ; aver lei miraus crebats ; cridar au larg (cridar d'ajuda)...

Tener una votz cròsa, tant bassa qu'una caforna, qu'a res de veire amb cantar clar ("sonner creux") ; Èstre en cantason (èstre d'umor de cantar, o en trin de cantar) ; engaunhar, escaramiar quauqu'un per la votz ; aver la votz dindarela, resonant coma una campaneta. Faire la cigonha (tirassar la votz, la faire lònga, quinta cigonha !)

Aver la cantanha (l'enveja o lo besonh de cantar) ; téner de cantar (qu'en lengadocian significa pas que jamai s'arrestar de lo far) ; cantonejar, solet sus son cantarèl, pichot molon de peiras empieladas dins una tèrra que servís d'ajoc ais aucès ; cantejar ; marmurar ; chuchotejar ; sussurrar ; parlotejar, parlufejar...

*A la votz !**
Per lei cantarelles, cantarèus e parlejaires.*

* provèrbi

** Per "en còr !", locucion per la quala un cantaire engatja lo monde de l'accompanyar au refranh.

Valèria Pasturel,
expressions tiradas dau TRESOR DÓU FELIBRIGE

Jornal 8 - Còla Aprène 1 2015/2016 - Març

L'ACCENT

D'accent! D'accent! Mas aprèp tot, n'ai?
Perqué aquesta favor? Perdequé aqueste privilègi?

E se vos disiá i a mon torn, gents del Nòrd,
Que sètz vosautres que, per nosautres, semblatz de n'aver fòrça;
Que disèm de vosautres del Ròse a la Gironda:
Aquestas gents an pas lo parlar de tot lo mond
E que tot dependent del biais de veire,
Aver pas d'accent, per nosautres, es n'aver.
È ben non, blasfèmi, ei las de fénher
Los qu'an pas d'accent, los pòdi sonque plànher.
Emportar amb se son accent familièr
Es emportar un pauc sa tèrra a sos solièrs,
Emportar son accent d'Auvèrnhe o de Bretanya
Es emportar un pauc sa landa o sa montanha.
Quora luènh de l'ostal, lo còr gròs fugissèm,
L'accent, mas es un pauc lo país que vos seguís,
Es un pauc aqueste accent, invisible bagatge,
Lo parlar de l' ostal qu'emportam en viatge.
Es, pel malurós a l'exili obligat,
Lo patés que destinta suls mots estrangièrs.
Aver l'accent enfin, cada còp que charram
es parlar del país, en parlar de quicòm mai.
Non! Rogissi pas de mon tant bèl accent
Vòli que siá sonòr e clar, retronant.
E m'en anar tot drech, l'umor totjorn parièra
Emportant mon accent sul canton de l'aurelha.
Mon accent, lo caldriá escotar a genolhs,
Vos fa emportar la Provença amb vos
E fa cantar sa votz dins tota charradissa
Coma canta la mar al fond de la cauquilha.
Escotatz! En parlar, planti lo decòr
Del torride miègjorn, dins las brumas del Nòrd
Ditz a l'encòp lo fuèlh blau, gris
Dels nòstres cars olius als troncs agarrussits
E lo vilatióne onto las trelhas magnificas,
Regisclan en blau sul blanc de las bastidas.
Aqueste accent, Mistral, cigalas e tamborin
A totes mas cançons balha un repic meteis
E quora l'ausissètz cantar dins mas paraulas,
Totes los mots que disi, dançan la farandòla.

Extrach de «La Fleur Merveilleuse» de Miguel Zamacoïs
Revirada de Shankar Ratiney

MOSCAIRÒLA

de Berret

Passa me la sal !

Aprèp aver expausat sul tèma de «Las produccions de la classa socializadas, una praxis dins las escòlas Calandreta ?», la còla Moscairòla presenta la mòstra «La sal de la lenga al còr de la classa».

Los estagiaris venon d'envasir l'espaci dels locals d'Aprene a Besièrs amb tot çò que balha de sabor a la nòstra lenga e que se trapa dins las escòlas Calandretas : comptinas, viralengas, expressions ...

Nos sèm avisats que la cultura occitana transmesa als pichons a travèrs de rituals, de cançons, de jòcs sus la lenga, participa non solament de la conservacion de la cultura de nòstres grands mas forma tanben una vertadièra cultura Calandreta. De biais d'aprene de comptar o de se remembrar los jorns de la setmana se trapan del còp dins mantuna escola. De biais de far la plomba, pescats dins lo patrimòni continuan de ritmar las jornadas dels escolans.

«Qual va poder manlevar lo libre del premi literari de la classa ? Vau far la plomba.

Los enfants de Montpelhièr fan de barcas de papièr, per anar a Palavas, se tiran lo bot del nas.

Aquesta setmana serà tu, Lilou que prendrà lo libre.»

Mercé a l'engenhositat dels regents, los mainatges son menats a descobrir d'expressions e de dichas, a las emplegar puèi a ne fargar de novèlas. Aquò tanben fa partida de la cultura Calandreta. E se la porositat marcha dins un sens, perqué pas dins l'autre ? Perqué pas imaginar que las dichas dels locutors de l'escòla passen dins lo lengatge corrent dels locutors d'Occitània. Perqué pas imaginar que los mots inventats pels Calandrins en A1 d'ongan passen dins la lenga. Qu'un jorn, en Gasconha, se posca ausir «Ten, balha me ton telefonet. Vau prene un polit Narcissi* de totes dos per mandar a mon amiga Magalona !» O en Auvèrnha «Nos caldriá far un bon tempèsta-cap** per montar lo projècte !»

Lo president de L'Acadèmia occitana - Consistòri del Gai Saber Joan Penent escriu sus son siti internet : «L'occitan es una lenga « artificiala » ? Òc, plan segur : l'occitan es una lenga artificiala ! E mai etimologicament. Es estada fargada despuèi dos millenaris pels òmes d'aqueste país e son evolucion s'es pas jamai arrestada. Coma totas las lengas vivas, es traversada de contunh de dinamicas intèrnas e de corrents internacionals, e enriquis son vocabulari de totes los mots de la vida.»

Alara viscamb e fasèm viure la lenga amb un pauc de sal e perque pas ... un pauc de pebre tanben !

* selfie

** brainstorming

Magalí Marty

VENT

Cantan las fuèlhas,
Dançan las peras sul perièr;
Vira la ròsa,
Ròsa del vent, pas del rosièr.

Nívols e nívols
Flotejan endormidas, algas de l'aire;
Tot l'espaci
Vira amb elas, fòrça de degun.

Tot es espaci
Vibra lo ram de la rosèla
E una, nusa
Vòla dins lo vent, lo revèrs de l'èrsa.

Ieu soi res,
Còs que floteja, lutz, ondada;
Tot es del vent
E lo vent es totjorn aire de viatge.

Octavio Paz

Revirat per Aurèlia Eschallier

Abrial

Ja los jorns polits, la polsa,
Un cèl d'azur e de lutz,
Las parets enflamadas, las seradas longas ;
E pas res de verd : a pro pena
Una lusida rogeta ondra
Los arbres b èls als rams negres !

Aquel temps polit me pesa e m'abura.
Es sonque aprèp de jorns de pluèja
Que deu sorgir, en un tablèu,
La prima verdissenta e ròsa,
Coma una nimfa que ven d'espelir
E que, sorisenta, sortís de l'aiga.

Gerard de Nerval
Revirada del francés

Amèlia Darles—Dayon

Morir d'amor per un agach
Amb lo còs que se descendena
Res es pas aquesit tot es asard
Instant que lo destin encadena
Amb sa subtila ironia
Non, sabon pas perque comença
Non, sabon pas quora acabarà
E davalan dins la romança

Santos Duval

Revirada de Cindi Gouyon,
Aurèlia Eschallier, Emilia Mazel

De ton pan, de mon pan

Quin liame entre lo pan azim deis egipcians o
dau periòde de la Pasca deis Ebraïcs (e pus
generalament de l'Ancian testament), e la
pompa a l'oli provençala (qu'es pasmens
puslèu dau temps de nadal), lo khubz arabe,
lo naan indian o paquistanés... ?
Son de pans e de presents que se rompon.
E tanben, per quauqueis uns au mens, per çò
que n'en podem saupre, son de pans-simbòls.

De tota lor cargueson de significacions, que
traverseron de dàerts, de mars e autrei
vertiges, avem de fes que i a mai o mens tot
oblidat. Mai nos vendrià jamai l'ideia de lei
copar amb un cotèu. Lor matèria, lor forma, e
leis usatges que i son associats nos lo
comandan. Mai semblan tanben escrichas
dins nòstre còs, aquelas costumas e memòris
mestissas e perdudas, aquèubiais de
partatge dau mai simple, comun a l'umanitat
tota, dins sa fonsor e dins sa belessa.

Valèria Pasturel

Nuèches d'espèr

Lo solelh davala, la nuèch va arribar.
Pasmens, ges de traças de la calmejada costumièra.
Ges de silenci, ges d'escuritat,
La nuèch capita pas de pausar son mantel
Sus una enveja qu'o vol pas.
Una nuèch que n'es pas una
Mas bensai un desrevelh.
Charradissas, reflexions,
Envejas e batèstas,
Utopias del moment, realitats de deman ?
Lo sentiment de se sentir viu,
de tocar del det lo cambiament,
E lo besonh prigond
De veire d'autras
Nuèches d'espèr.

Shankar Ratiney

La glòtofobia de qu'es aquò?

Lo lengatge es dins la nòstra societat un instrument de dominacion e de discriminacion potent e mesconegut. Impausar sa lenga coma la sola convenabla, estimabla, rasonabla, e mespresar, desqualificar, regetar una persona pr'amor de son biais de parlar, son accent o son vocabulari, es parièr que de la regetar per sa religion, sa color de pèl o son orientacion sexuala - tant de discriminacions mai o mens coneigudas e punidas per la lei en França.

Las discriminacions fondadas sus la lenga demòran pasmens largament ignoradas, alara que tòcan de miliers de personas- en ligam amb la xenofòbia, lo racisme e lo mesprés de la classa.

Lo libre del lingüiste Felip Blanchet balha un nom a aqueta discriminacion lingüistica: glòtofobia, e atira l'atencion sus sas -grèvas- consequéncias umanas e socialas.

Desmonta, amb de pròvas, los mecanismes de la glòtofobia, per la revelar, la denonciar e aital la combatre.

Una glòtofobia institucionala

Per çò que concernís per exemple lo dreit al sejorn de mejan o de longa durada en França, la legislacion francesa actuala fa funcionar un sistèma de discriminacion linguistica.

Las leis de 2005 sus «la coesion sociala», de 2006 sul «contracte d'acuèlh e d'integracion» e de 2007 sul «mestrítge de l'immigracion, l'integracion e l'asil », las circularas de 2006 e 2012 sus la regularizacion del dreit al sejorn de parents d'enfants escolarisats en França, pausen totas un critèri de «coneissença» o de «mestrítge» de la lenga francesa.

Aital, alara que la lei francesa impausa als cobles maridats d'aver una vida comuna, los cobles estrangièrs resident en França pòdon pas obténer de Visa o de carta de resident per (...) viure en França amb lor conjunt e/o lors enfants se fan pas pròva d'una coneissença sufisenta de la lenga Francesa coma garantida supausada de lor integracion efectiva o potenciala dins la societat francesa.

(....) Avèm aquí una glòtofobia institucionala a 2 nivèls:

- d'una part, discriminam lo dreit a la vida comuna en fonction de competéncias linguísticas en francés prealablament exigidas e abusivas sus los plans totes (...)
- d'autra part, discriminam las personas en fonction de lor nacionalitat e de lor(s) lenga(s), perque sèm ressortissent de l'Union Europea o d'America del nòrd, cap de filtre linguistic, es opausat al sejorn en França.

Mas un autre mond (linguistic) es possible.

Un mond que s'adaptariá a las lengas, als umans e a lors besonhs puslèu que de forçar los umans a s'adaptar a las lengas predefinidas per las e los que s'aròjan lo poder de lo far e de ne far un mejan de seleccion e de dominacion.

Un mond ont lo respècte de l'uman e de sa paraula serià preferit al respècta de la lenga.

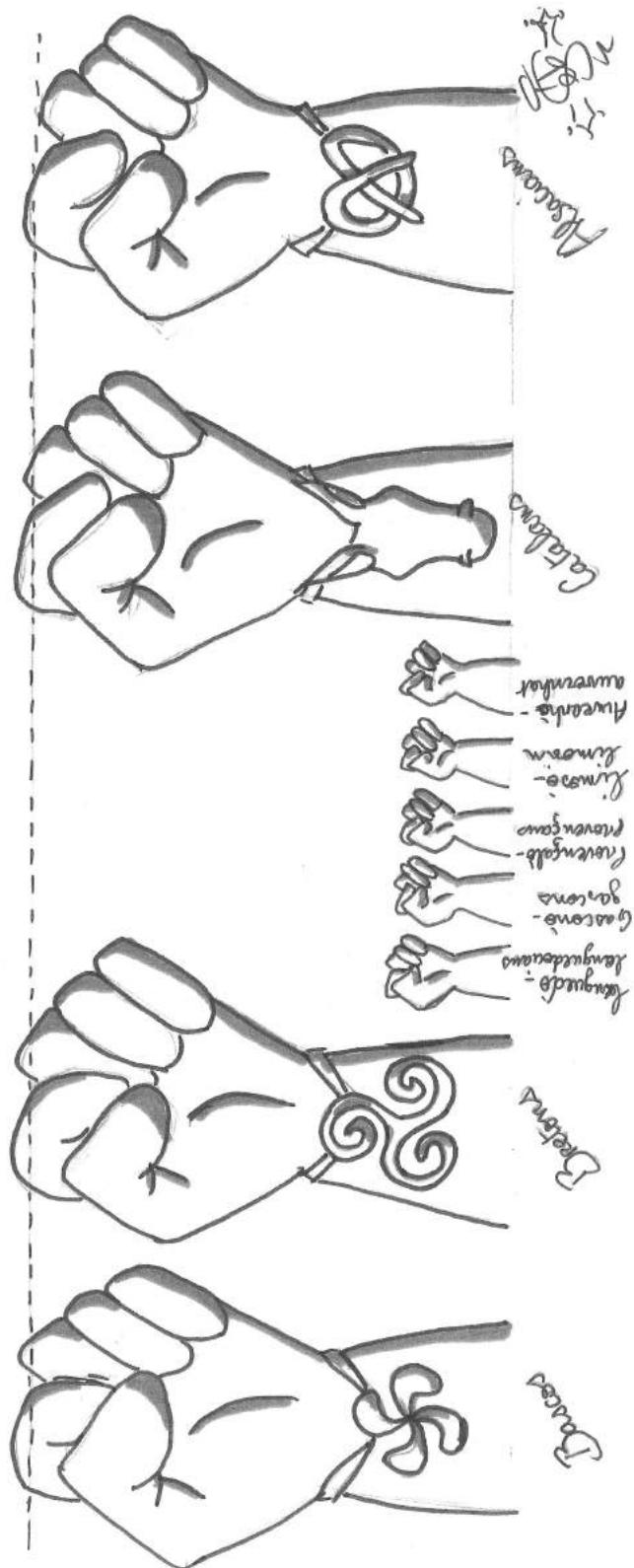
Un mond ont las lengas totes funcionarián sus de practicas pluralas collectivas e autogeridas, sens nòrmas prescriptivas, es a dire sens glòtofobia, es a dire sens exclusion de la paraula de personas que las parlan, ni d'aquestas quitas personas .

Brieu, un autre monde: umaniste, juste, equitable e espitalièr.

Revirada d'un passatge del libre Discriminacions: combatre la glòtofobia

Cindi Gouyon

Lindal per se fer ausir, entendre?

Sebastien OULES

Moscairòla

de Berret

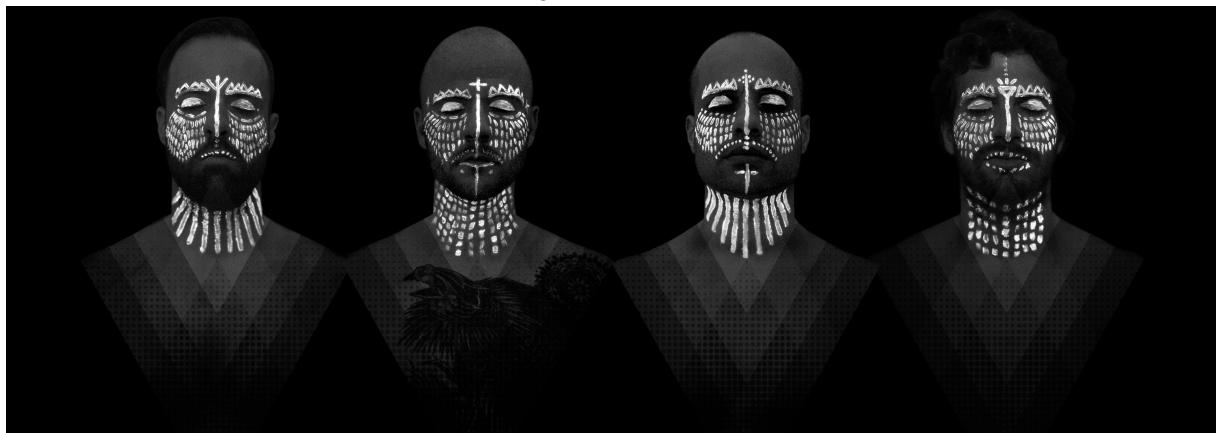

Uèi, anam parlar de

Aprèp aquela introduccion lamentabla, vos vau parlar d'un grop novèl dins lo païsatge musical occitan, Uèi. Jos aqueste nom s'amagan Rodin, Denis (ja ausits amb Lo Còr de la Plana), Erwan (per el, amb Lo Barrut e WeakSaW) e Guy, que nos prepausen una grop de polifonia occitana. Ausissi ja lo cagant del fons (Red Light) romeigar en dire «Encara ?!». Òc, mas en fach non, siás colhon, te cal ausir Uèi en primièr abans de romeigar, perdequé Uèi es un grop de polifonia d'un genre novèl : lo de la polifonia qu'assumís completament, entierament son gost per la musica «electronica». Pas question d'un pichòt remix, d'una pichòta escapada gausada en tèrras electronizantas, mas una basa de travalh que portarà la creacion tota de cançons. Pels especialistas, semblariá que l'inspiracion des las sonoritats venguèsse de la Trap, un jos-genre de Hip-Hòp, mes a jorn per las musicas electronicas coma lo dubstep, que fa fièra dempuèi quelques annadas. Se disi semblariá, es perque pel moment, sonque una cançon, «Ai mamà» arribèt fins a las nòstras aurelhas : lo demai de l'album es encara en travalh e deuriá sortir en 2017. Mas amb sonque una sola cançon, Uèi se pauza ja coma un grop que va bolegar la musica occitana amb una mescladissa energica que balha un vam terrible. En mai del cuòl, aquesta primièra cançon nos bolega tanben la consciéncia en tractar d'un subjècte fòrt : la granda lucha populara que se debanèt i a pauc de temps contra la construccion de la restanca de Sivens. Un subjècte plan ligat amb una actualitat cargada en movements socials e en violenças a l'encontre del pòble... Alara ÒC, nos cal seguir aquel grop fòrça excitant qu'es ja Uèi, mas NON, oblidarem pas coma lo dison fòrça polidament dins la lor cançon,

«Dedins la forèst / I a de plors que rajan / Dedins la forèst / An fach tombar lo fraisse / Ai mamà / oblidem pas / Lo nom dau paure Remi Fraisse / Ai mamà / oblidem pas / Lo nom d'un jove sacrificat»

Shankar Ratiney

Siti web : <http://ueimusica.com/>

Facebook : <https://www.facebook.com/ueimusica/>

MONOGRAFIA

Voliáu parlar d'aqueleis enfants que resistisson, que glisson coma de sabons entre lei mans de la PI e de la cooperacion, que se trufan de la Lei, dau travalh e dei batariás de sermons, predics, sanccions e recommandacions qui i son associats. Puei se troba que, a la seguita d'un empachament regutable, avem pas agut, e qu'aurem pas, nòstre darrier temps de travalh de PI, aqueu onté avian previst de portar e pausar totei lei questions avans de partir en mar. Aquò tanben nos filèt entre lei dets...

Demora donc lo tèxt dins sa version primiera, non reflexiva, senon qu'a l'estat d'immatge e de question.

Siáu un guit verdau,
prene de banhs de longa e vos mòstre mon cueu
mentre que mon cap e mon bèc,
aquelei fòrça liures plonjaires
jogan amb lo dedins de l'aiga.
Quora torne a l'aire,
Vostrei paraulas me glissan dessüs
Coma lei gotas dins mon còu.

Siáu un resquilhaire
Dins lo campèstre ai fòrça compaires,
- podriáu pas dire amics -, un pauc mens barjacaires,
coma lei conils, que per refugi a meis enfladuras
me prestan sa cauna.
Siáu un crac, pas un cranc
(lo mòt es agradiu per degun,
e portaire de marridas esperanças)
mas bon... vos cague dessüs.

Ai pas la blancor de l'auca,
Ni mai son sèn de l'avertiment per la maisonada,
Coneisse ges de limita, ni mai d'objectiu,
e parteje res qu'amb lei pintardas,
lo gost de l'otrança dau varalh ensucant.
E m'invente gendarme saberut per aculpar de pas
observar de leis que jamai degun a coneigudas.
D'estre estat canard sauvatge tanben dins vòstra vida
ajuda pasmens pas de cambiar mei costumas.

Beleu que de fes que i a, quora siáu solet
que i a pus res de se trufar, de maumenar, de brutalejar
beleu qu'alara,
dins un pichòt trauc de posca
pause mon duvet brun
e que, tranquillet,
sus ma presa de la jornada, sus aquela de deman,
ensaje de tampar leis uèlhs, de somiar,
de pantaiar...

Valèria Pasturel

La Sent-Jan

Aüei qu'es la granda festa, granda festa de
l'estiu.

Lo solelh se vi, se visa dins la glaça, lo solelh se
creu, se creu, com' un vielh peu.

Lo ganhon met sa bretela, lo ganhon fai sa
pluma,

Lo ganhon se vi, se visa dins la glaça, lo solelh
se creu, se creu com' un vielh peu.

Lo vedeu pren sa crebata, lo vedeu fai sa brena
Lo vedeu se vi, se visa dins la glaça, lo solelh
se creu, se creu com' un vielh peu.

Lo chavau bota, sa blauda, lo chavau fai lo
monsur

Lo chavau se vi, se visa dins la glaça, lo
solelh se creu, se creu com' un vielh peu.

Quant tot lo monde son prestes, li vam tots
lambar lo fuec.

E la nuech se vi, se visa dins la glaça, lo
solelh se creu, se creu com' un vielh peu.

Paraulas de Jan dau Melhau
De mancar pas la fèsta de la Sant Joan lo 24
de junh, un bon mejan d'aprofiechar del
estiu.;

Clamença Brenuchon

LO CANON DE LA PATZ

Escotatz lo temps vendrà
Lo mond' un jorn saupran la Veritat,
Lo lop s'estendrà pròchi l'anheu.
Alòrs fondrem de picas per de daus
E de sabres per de eresa.
La Patz sarà nòstre combat
Fasetz qu'aqueu temps vengui !

(grafia classica : Aupenc d'oc)

Tiraa de l'òbra « Canon de la Patz » de Romain ROLLAND escrivaire (1886/1944), adaptat e tradusit dins fòrça lengas. Musica de Francés TERRAL

Celina MALFATTO

QUAND PARLI

Texte causit en relacion amb la situacion actuala en politica. Perque me pertoca mai personalament, e que la poesia d'Ives Roqueta es totjorn un plaser de legir.

Quand parli
amor e vergonha o revòlta
ai pas besonh d'auçar la votz

Al dintre
d'aqueste pòble escorgat
ai pas jamai quitat d'anar
d'esbleugiment en esbleugiment
davant son onestetat
sa paciéncia
sa fòrça josterrana pasibla e terribla
e aquel crit
e aquel crit que monta
emai de las bocas clavadas
de totes los funcionaris del freg

Tirat de :
Messa pels pòrcs seguida de Roèrgue, si, Ives Roqueta, ed. Letras d'òc, 2009.

Amelia Darles--Dayon

L'olivièr es lo simbòl de la ciutat d'Atènas. Representa la fòrça e la victòria, la sapiéncia e la fidelitat, l'immortalitat e l'espèr, la riquesa e l'abondància. Una legenda grèga conta que l'olivièr seriá la resulta d'una disputa entre Atenà, la divessa de la sapiéncia e Poseidon, lo dieu de la mar a prepaus de la proteccion d'una ciutat nòva, l'Attica.

Poseidon faguèt rajar d'un ròc un caval capable de far ganhar totes las batèstas.

La divessa Atenà ganhèt la disputa en fasent sortir d'una tèrra brutlada de solelh, un arbre capable de noirir lo pòble e sonhar los òmes.

Sul drapèl de l'ONU, la corona de ramèls d'olivièr enrodant lo monde simbolisa la patz universal.

A l'ora d'ara, l'òli d'oliva representa un mòde de vida sanitós e agradiu del sud de França amb totes las receptas que son pròprias a la Provença. Es un punt comun entre totes los païses del bacin mediterranèu e pòrta una istòria anciana. Vesèm que la cultura de l'olivièr labelisat AB se pòrta plan e que la cosmetica utilisa aquela planta per aver un bon imatge pròche de la natura e autentica.

L'olivièr es un simbòl de patz e es pas possible de parlar del bacin mediterranèu sens pensar a Siria en guèrra. Alep, dont ven lo sabon plan coneugut fach amb d'òli coma lo de Marseilla, es destrusida. Dempuèi 2011 e la debuta del conflicte, Siria compta 400 000 mòrts e 4 milions de refugiats. Palestina sofrís tanben dempuèi la fin de la Segonda Guèrra dins un conflicte que ne vesèm pas jamai la fin amb un autre país del bacin.

Atenà, torna !!!

Magali Marty

Abans

Aprèp

Consigna : Torna trapar las sèt diferéncias.

Mercé fòrça !

«Madama» de Carcassona
 Amandina Combes
 Anhes Fiol
 Annia Pla
 Audrey Di Carlo
 Aurèlia dels Fala
 Barbara Piquemal
 Batista Gallart
 Beatriz Barbui Briole
 Bene Bonnery
 Bernard Vaton e sa döna Annie
 Bruno Martin
 Calandreta Aimat Serre
 Calandreta Candòla
 Calandreta d'Agde
 Calandreta Dau Clapás
 Calandreta de Puèg Marin
 Calandreta dels Falabreguièrs
 Calandreta dels Polinets
 Calandreta L'Ametlièr
 Calandreta La Granatièra
 Calandreta La Jaquetona
 Calandreta Lepic
 Calandreta Limosenga
 Calandreta Lo Garric
 Caròla de Pau
 Carolina Gomez
 Carolina Legagne
 Celina, A2
 Chantal Tuheil
 Cindi de la Cardonilha
 Clara, novèlaria
 Claudia Bonnet
 Corina Lhéritier
 Cristèl del Garric
 Cristèl Martinez
 Cristèl Rubiela
 Cristian «Brian»
 Cristian Dorques
 Cristian Omelhièr
 Cyril de la Cardonilha
 Dalfina Palacio
 Didièr de Pau
 Elina de la Garriga
 Elizabeth de la Garriga
 Elsa Vaillant

Emilia Cabanes
 Emilia Hammel
 Eric Lhéritier
 Eric Sudrat
 Faustina
 Felip Hammel
 Felip Joulié
 Florian Vernet
 Francesa Théron
 Frederic Taillefer
 Geraldina Combres
 Gert Peyras
 Onorina de A2
 Irèna Pradal
 Isabela Quentin
 Ives Seguièr
 Jany Gibert
 Jeròni Cristòl e Charlie
 Jessica Magnien
 Joan de la Cardonilha
 Jan Cristòu Garnier
 Joan-Marc Corbet
 Josiana Ubaud
 Julia Roiron
 Julia Sabatary
 la Classa CE2-CM1-CM2 de la
 Calandreta Los Falabreguièrs
 la classa de PS de La
 Calandreta La Cardonilha
 La classa GS-CP-CE1 de la
 Calandreta Lo Garric
 La classa Oceanica de Ginhac
 La classa Tropicala de Ginhac
 La còla dei paissels-ajudaires
 La còla tota de Carcassona
 La familia Dobremez
 La familia Gesler
 La familia Mesple
 Laurenç Ferrerres
 Laurença Debotte
 Lauinda Millon
 Lei familhas de la Calandreta
 Aimat Serre de Nimes que nos
 an albergadas
 Lidia Hernandez
 Lo Beneset de Pau

Lo CIRDÒC
 Lòli
 los parents de la Calandreta
 Del Vernhat
 Lucila Gauffre
 Ma familha
 Ma mamañòta
 Maria-Cristina Coste-Rixte e
 Joan-Claudi
 Marion Curto
 Maurici Romieu
 Melania del Garric
 Mickaël dels Polinets
 Mila de la mar grana
 Mireille Dedieu
 Mustafa
 Murielle Viret
 Natalia de la Granhotà
 Natalia Font
 Naoèl
 Olivier Rieffel
 Olivier Grolleau
 Patrici Baccou
 Patrici Rampon
 Patricia Adam
 Paulina Castelli
 Pèire Raymond
 Perina Paul
 Roland Pécout
 Sandra Bernard
 Sandrina Frabot
 Sandrina Artero
 Sandrina Madelaine
 Severina de la Granhotà
 Severina Reignoux
 Sòfia e Geraldina de l'Ametlièr
 Valèria de Pau
 Valèria Marty
 Veronica Teulièr
 Xavi Ferré
 La còla tota vos merceja d'un
 moment partejat, una paraula o
 un geste. Long de la nostra
 primera annada, avètz balhat
 vòstra gentilesa e vòstre sosten.

Cançon e legenda

Lili

La trapàvan puslèu polida, Lili
Arribava de Somalia, Lili
Dins un batèl plen d'emigrats
Que venián totes de bon grat
Escobilhaires a París
Cresiá que foguèssen egals, Lili
Al país d'Ugò e Mistral Lili
Mas Debussi aquela empèga
vòl per una blanca, doas negras
Fa una brava diferéncia
Aimava plan la libertat Lili
Somiava de fraternitat Lili
Un ostalièr de Secretan
Li precisèt en arribant
Qu'aicí preniá pas que de blancs

Cargar e mai descargar Lili
Aquò la fasia plan susar Lili
Crida per vendre de caulets
Mentre sos fraires de color
L'acompanhan al martelador
Quand la sonàvan Blanca-Nèu Lili
Se fasiá pas mai colhonar Lili
Trapava aquò fòrt amusant
Mas li caliá sarrar las dents
Ne serián estats tràp contents
Aimèt un polit blond frisat Lili
Qu'èra lèste a la maridar Lili
Mas bèla-familha diguèt
Sèm pas racistas per un pet
Mas se fa pas a l'ostalet

Lo Daüt : una estranya bèstia

Lo Daüt es un animau imaginari que viu dins las montanhas. Aquesta legendària bèstia a coma particularitat d'aver doas patas mai cortetas que las autres, perqué demora dins las pentas clinaas.

Existisson doas espècias de Daüt : Aquel qu'a las doas patas a senestra mai cortetas, se rescontra sus las pentas drechas de la montaña.

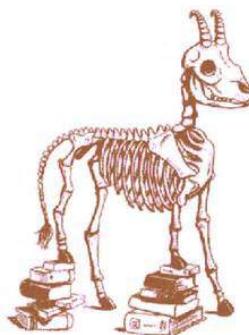
Aquel qu'a las doas patas a drecha mai cortetas, que viu sus las pentas a senestra. La tradicion raporta que la chaça al Daüt se

Ensagèt la granda America Lili
La contrada democratica Lili
Auriá pas cregut sens o véser
Que la color del desesper
Aval tanben èra lo negre
Mas dins un acamp a Memfis Lili
Rencontrèt Angela Davis Lili
Que li diguèt veni sorreta
Ensemble aurem pas la peta
Dels lops que gaitan l'anheleta
Ara per conjurar sa paur Lili
Crida tanben lo punh levat Lili
Al mièg d'aqueles enrabiats
Qu'enfuoquejan totes los bus
Ont los negres dintran pas

Mas dins ton combat quotidian Lili
Te trataràs qualqu'un de plan Lili
E l'enfant que vendrà un jorn
Aurà la color de l'amor
la que se pòt pas denegar
La trapàvan puslèu polida, Lili
Arribava de Somalia Lili
Dins un batèl plen d'emigrats
Que venián totes de bon grat
escobilhaires a París

Emilia MAZEL - Cindi GOUYON - Aurelia ESCHALLIER
La còla e lo Cristian DORQUES

pratica en batua de nuech. Los chaçaires son equipats de bastons per apaurir l'animaus. Se ditz, pereu, qu'es possible d'esfarrochar la bèstia en siblant çò que la desequilibra quand se torna virar e la fa tombar de la penta.

Celina MALFATTO

Paraules de regents

«Òsca !» ; «Fòrça plan» : «Es pas terrible aquò...» ; «Va plan, te siás pas trop cansat ?» , «Es pas un trabalh de verd aquò...» ; «Ane, bota te al trabalh !» ; «Afana te !» ; «Me cofles aquí !» ; «Tres còps que te lo disi : ASSÈTA TE !» ; «E be, va plan» ; «Es plan, as plan trabalhat» ; «Mèfi...» ; «CA-LA TE !»; «Ahhhhh....Fa de ben un pauc de silenci...» ; «Rampèli que lo còdi es a irange : parlam en mormolhejant» ; «Es pas possible aquò !» ; «E be, vai-i !» ; «Multa !» ; «Soi plan content, tot lo monde a plan trabalhat» ; «Francament, dirián de nenons....De còps que i a, ai l'impression de trabalhar amb de mairalas...» ; «As plan rason !» ; «Me soi mancat ? A òc, avètz rason, desencusatz me»

De mots, de paraules, n'avèm dich un fum aquesta annada, e ne'n direm encara fòrça mai l'an que ven. Es pas aisit de contrarotlar de longa la nostra paraula, de causir a tot temps lo melhor biais de dire las causas als mainatges. Es un trabalh sus se pas tant aisit de cambiar son biais de dire, subretot dins la reactivitat que demanda lo mestier de regent. Mas es un subjècte que me paua question. Cò que veni de dire es pas trop marrit ? Es just o pas ? Cossí o pòdi dire d'un autre biais, cossí o podriái dire mièlhs ?

Shankar RATINEY

L'ora es vengu..u..da

2 meses, 1 setmana, 6 jorns, 23 horas, e de minutetas. Lèu arribarà l'ora ont van dintrar dins la classa mieuna. Vaqui i sèm, l'ora es venguda. E ja dins lo cap mieu, sabi una causa, es... que sabi pas. Sabi pas cossí vau faire per començar. De qué i aurà dins aquela santa jornada, calrà plan faire quicòm, la primièra ora, ja la primièra minuta. L'avèm pas viscuda aquela jornada, e dins pauc de temps, ara benlèu, la cal soscar (emplegui plan soscar amb lo lagui que conven). Que sián de mairalas amb la primièra dintrada lor, o alara de cicles mai avançats, nos i calrà plan dintrar dins aquel afar.

Sebastian OULES

Tapenada d'olivas verdes

Temps de preparacion : 30 minutes

Ingredients (per 6 personas) :

- 200 g d'olivas verdes decloscadas
- 10 filets d'anchòias (mitat del pes de las olivas)
- 100 g de tapenas agotadas (2 c. a sopa)
- 15 cl d'oli
- pebre negre
- 3 tecas d'alh (facultatiu)
- 1 filet de chuc de citron (facultatiu)

Preparacion :

Esquicular las olivas decloscadas, los filets d'anchòias e las tapenas dins un mortièr. Cal evitar de mixar los ingredients.

Apondre pauc a cha pauc l'oli e contunhar d'esquicular fins a obténer un mescladis, mai o mens fin segon las preferéncias.

Assasonar amb de pebre, d'alh e eventualament lo chuc de citron. Per que la tapenada siague bona cal aver lo tast de las olivas d'en primièr. La tapenada es totjorn melhora preparada la velha.

Podètz apondre d'autres ingredients en foncion de las envejas.

Amèlia DARLES-DAYON

Tant de temps

Temps d'estiu
Temps de la dintrada
Temps de començar
Temps de se coneïsser
Temps de conflictes
Temps de s'aprivadar
Temps de descobertes
Temps d'aprendissatges

Temps d'un novèl estiu
Temps de la capitada
Temps de se desseparar
Temps de se pausar
Temps per bufar
Temps per aprofechar
Temps per sa familha

Familha que foguèt aquí tot aqueste temps

Cindi GOUYON

Sortida a Bosiga amb Cristian

Vertige

Dins "Lei jòcs e leis òmes" Rogier Caillois evoca lo plaser dau gibbon de se consacrar, coma mai d'uneis animaus, ai jòcs de vertige. Penja tot lo pès de son còs sus una branca plegadissa fins que, a fòrça de giblar, aquesta se destimbla en mandar son òste dins leis aires, e de contunhar lo jòc fins au lorditge.

Dins l'annada tota, avèm temptat de nos sometre, lo mai que possible, a tot aqueu novèu monde qu'èra de descubrir, en ensajant de manténer tot en la constrenhent nòstra personalitat e l'espandiment d'un moviment. Siam arribats en plen fin d'estiu, cargats d'eiretatges de vidas divèrsas, de cadun o au dedins de cadun, de bonas o marridas costumas rovihadas au còs e a l'eime, coma Erau de brancum per lei primieras pluejas avans de se traire dins la mar. Avèm plegat, plegat, de fes que i a amb d'esclats dins leis

aires e tanben sovent d'escrachaduras, d'estramaçadas bèlas... Tant de questionaments e d'escambis, de decoratjaments e de jòia per nautei de segur e lo fau pas oblidar per leis enfants e leis ensenhaires qu'avèm rescontrats e que nos an reçaupeguts. Mai tot aquò èra de travalh. Bèu. Ara es l'ora dau jòc vertadier, dei vacanças, ben lèu per tot lo monde. Anam poder se bandir dins lo cèu tant e tant, en ensajant cade còp de novèlas figuras avans de davalar dins la mar, la ribiera, o sus de novèlas brancas. E de convidar e reçaupre de monde sus aquelei novèlas brancas.

Valèria PASTUREL

Occitania, un nom per una region ?

La question del nom novèl de la region Lengadòc-Rossilhon-Mièg-Pirenèus es estat un subjècte fòrt de debat al dintre de la comunautat occitana al cors dels darrières meses. D'un costat, la conviccion que la causida del nom «Occitania» menarà una mena de «respelida» per la cultura nòstra e la lenga nòstra. Malgrat las possibilitats de reconeissença de la nòstra lenga que podrà menar aquela causida, de què esperar d'un estat qu'ensagèt de nos negar dempuèi de centenats d'annadas ? De l'autre costat, lo sentit prigond e legitim de la màger part dels occitans fòra Lengadòc-Rosselhon-Miègjorn-Pirenèus de se sentir banits del territòri trans-etatic que representa Occitania.

A mai se se pòt pensar, a mon sens d'un biais un pauc nèci, qu'un nom de region cambiarà quicòm a la situacion de la nòstra lenga e de la nòstra cultura dins nòstre parçan, caldriá pas daissar de costat lo sentit dels Auvernats, Provençaus, Lemosins, Gascons, que se son plans mai que jamai Occitans, se pòdon sentir botats fòra «Occitania» per la causida d'aquel nom per una region que representa solament un boçin de çò qu'es vertadièrament Occitania. S'aqueste nom es vertadièrament causit, a nosautres lengadocians de se metre sul pic en òrdre de batèsta per daissar pas aqueste nom a l'administracion francesa e per lo «rendre» als amics de las autres regions d'Occitania. Per chifrar sus aquel sentit, ai volgut partejar amb vosautres un tèxte plan polit escrich pel sénher Rodin Kaufmann, provençau d'adopcion, sus son sentit cap a aquela causida de nom de region. Un sentit que, a mai en tant que Lengadocian, partagi fòrça...

Me siáu sempre sentit occitan, perqué èra ligat a un país que n'èra pas un, èra ligat a un terraire culturau variat estendut sus tres país, èra una identitat intelectuala, afectiva. Èra la multiplicitat, çò que m'agradava èra l'unitat dins la diversitat. I avia mai d'un biais de dire, mai d'un accent e mai d'una cultura. Eriam riches de nòstra dubertura e de nòstei diferéncias.

Èra lo país d'òc, lo país dubert. Lo país que pòdon pas nos raubar perqué es dins nòstre còr, nòstra inventivitat e dins lo remembre d'un temps ancian, quand eriam leis inventors de l'amor, leis inspiradors d'Euròpa tota. Aviam capitat de far lusir nòstra lenga e marcar d'una peira d'alabastre l'istòria d'un continent sens aguer estat un país. Èra lo país immateriau. Podiam nos retrobar, de Briançon a Baiona, e de Lemotges a Nissa, eriam units dins nòstra diversitat. Segur, dempuèi totjorn d'unei preferavan son cloquier, son biais d'escriure, e se manténer dins sa reserva d'indians moribonda a se dire diferents. Mai aviam un vam que nos gardava fòrts e ligats contra elei, èra la cresença en aqueste país somiat. Partejaviam un sòmi.

Uèi, d'unei personas m'an raubat mon país. L'an materialisat sus un parçan parcäu, n'an fach una entitat de l'administracion francesa, sens grand poder, n'an fach una marca despausada, n'an fach un logo oficiau, dins lo mespres de tot çò qu'aviam partejat e bastit dempuèi d'annadas. An tuat lo sòmi, li an mes de frontières, an fòra bandit sei sòrres e sei fraires d'ideas. M'an raubat mon identitat pluriala.

Shankar RATINEY

Vist que siam pas fòrça
Fau que siguem lutz
Que siguem grands
Irrealistes sens crenta
Que siguem un
Coma s'eriam dos
Fau que diguem juste
Lei móts necites
E alucats
Lei móts doç e calucs
De la vista afogada
Fau que vivem d'aut
Emb un retrach segur
E lo còr d'una fònt
Sens fons
Siam un enfant
Sens fin
Uèi, an tancat la fònt."

Rodin KAUFMANN